

Кіровоградська обласна
бібліотека ім. П. П. Кіровоградського
Лист. 30

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

Молодий Комуніст

М. Д. ЧИЖЕВСЬКОГО
Орган Кіровоградського обкому ЛКСМУ

Виходить в 6 грудня
1939 року.

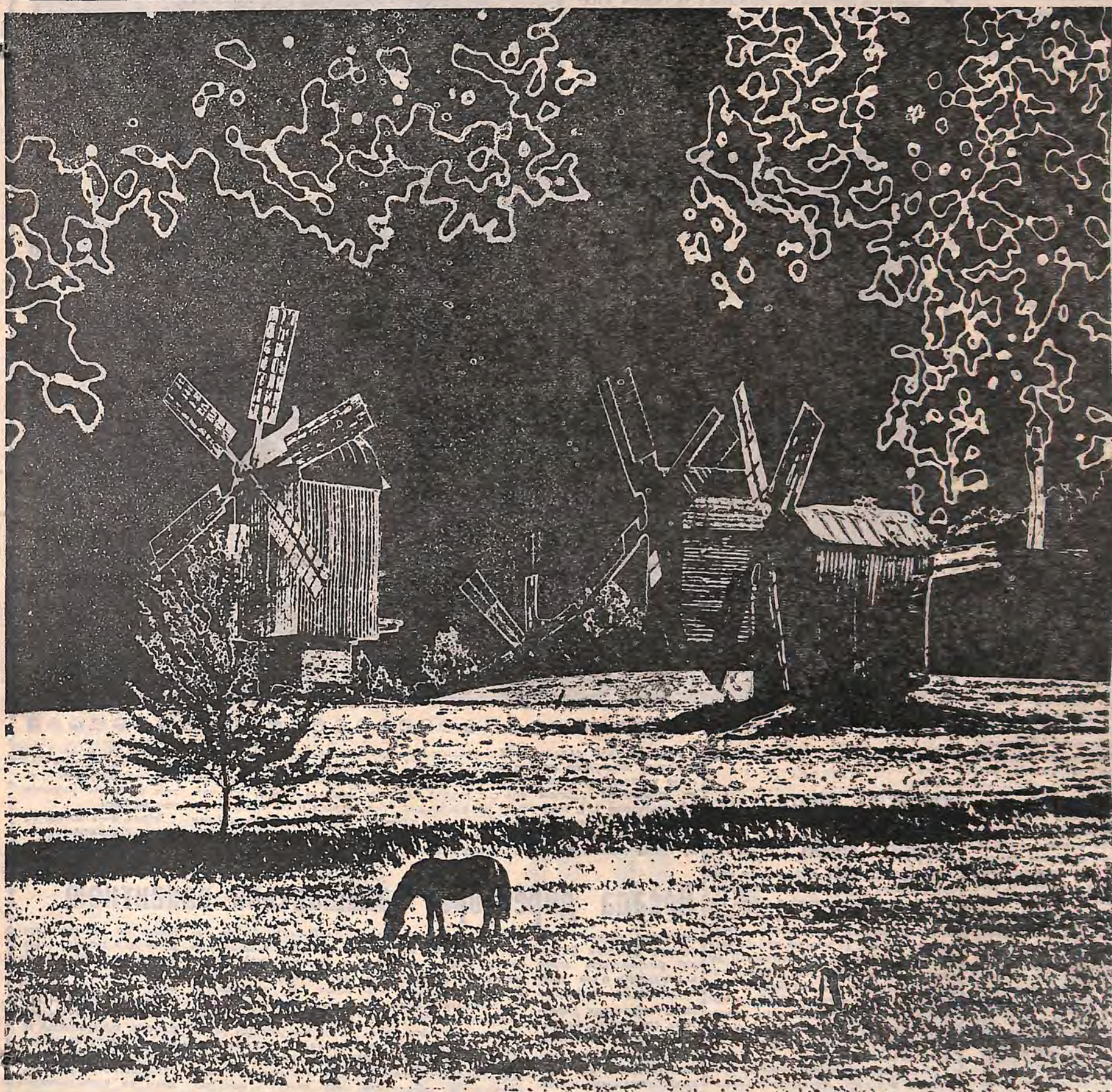
№ 34 (4009).

СУБОТА

20

СЕРПНЯ 1988 р.

Ціна 8 коп.

Скансен — музей під відкритим небом

Стоять на горбах, підставивши крила пружким вітрам, столітньої давності вітряки. Мовчки стоять: не перелоначуються вже їхніми ще добротними крилами голубі шовки неба. Поскрипують лиш сумно, лиш думу, мабуть, думають про те, що відійшли їхні часи, що замінили їх жорна міцніші й проворніші...

Та ще не одне десятиріччя будуть служити вони людям. Тому, що це — музей. Музей під відкритим небом, або як його ще по-іншому називають — скансен, від назви горбистої місцевості у Швеції, де вперше понад сто років тому виникла

думка створити музей подібного типу.

Лінійка

Музей народної архітектури і побуту в Києві — один із найбільших європейських музеїв. Формування його розпочато у лютому 1969 року, він займає площу понад 150 гектарів, розділено музей за етнографічним принципом: Середня Наддніпрянщина, Полтавщина і Слобожанщина, Полісся, Карпати, Південь України. В окремі зони виділені вітряки, народну архітектуру і побут соціалістичного села, зону відпочинку...

Нині кийський скансен продовжує розвиватися — розширюється територіально, поповнюється новими експонатами.

Наш фотокореспондент запропонував газеті мить сонячного літнього дня у скансені під Києвом, у музеї, до якого йдуть та йдуть люди, щоб глибше пізнати історію українського народу, причаститися серцем і душою до його героїчних і житейських, далеких і сьогоднішніх днів.

В. ГРИБ [фото].

ХРОНІКА ТИЖНЯ

2

Інформація

Щоденник комсорга

У житті комітетів комсомолу області настала відповідальна пора — звітно-виборна кампанія. Згідно рішення ЦК ВЛКСМ звіти і вибори в групах, організаціях з правами первинних, первинних комсомольських організаціях підприємств, установ, колгоспів і радгоспів, а також вузів та спеціальних учбових закладів пройдуть в серпні-грудні.

Вчора в обкомі ЛКСМ України відбувся семінар перших секретарів міських комітетів і райкомів комсомолу, завідуючих відділами комсомольських організацій з питань організації і проведення звітів і виборів. А вже сьогодні вони пройдуть в той час, коли повсюдно розгорнулася наполеглива робота по виконанню рішень XIX Всесоюзної партійної конференції. Допомогти юнакам і дівчатам знайти своє місце в складних процесах оновлення суспільства, спрямувати їх енергію і завзяття на розв'язання конкретних соціально-значимих справ, підтримати ідейно-моральний дух — головне завдання зборів. Вони повинні активізувати роботу всіх комсомольських організацій по здійсненню рішень XX з'їзду ВЛКСМ, дати могутній імпульс боротьбі з формалізмом, заорганізованістю, неконкретністю і байдужим ставленням до насущних потреб та запитів молоді.

На головних зборах року потрібно передусім проаналізувати хід перебудови стилю і методів роботи комітетів комсомолу, комсомольських ватажків і активістів, досягнень і прорахунків.

Вибори комсомольських ватажків мають пройти на широкій демократичній основі. Слід відмовитися від «традицій», коли вирішальною при обранні групкомсорга чи секретаря комсомольської організації була думка адміністрації і партійної організації. Ватажка повинна обирати молодь. Це її право. Можна обирати з кількох кандидатів, обговоривши кожну. Комсомольські організації мають очолити справжні ватажки молоді.

У ході звітів і виборів треба суворо ставити питання поведінки членів ВЛКСМ, їх особистого прикладу, додержання статутних вимог. З тим, хто грубо порушує його, принижую звання члена ВЛКСМ, треба діяти принципово і безкомпромисно.

Звіти і вибори в низових комсомольських ланках — це не тільки огляд, велика колективна розмова про молодіжні справи. Це — суворий екзаме́н для кожного комітету комсомолу на політичну зрілість, здатність ділом довести вірність перебудові.

ЗАВТРА — ДЕНЬ ПОВІТРЯНОГО ФЛОТУ СРСР

Кіровоград — місто авіаційне. Тут є й звичайний для обласних центрів аеропорт. Розлітаються і звідси, із райцентрів над полями тихоходи-«кукурузники», розсікають повітря джсафівські парашутисти і планеристи... Крім цього, ми маємо в обласному центрі вище льотне училище цивільної авіації, котре готує інженерів-пілотів, штурманів, диспетчерів на літаки АН-24 і АН-26. Заняття курсантів проходять як в аудиторіях, так і, ясна річ, у небі та на аеродромах. Старший диспетчер С. Г. ШЕРБИНА (на знімку внизу) — один із тих, хто забезпечує нормальний політ повітряних суден. На знімку справа ви бачите курсантів Олександра ДОНЦОВА та Олексія КНЯЗІКА. Вони в ці дні знаходяться в центрі початкової льотної підготовки, а знято їх у момент перепочинку після польоту на такому-от легенькому літаку — ЯК-18. Олександр — із Сиктив'яра, служив в Афганістані, має медаль «За відвагу», Олексій — лєнінградець, вступив до училища одразу після школи. Із різних країв, з різними долями хлопці, а майбутнє у всіх однакове: за хмарами — небо...

Фото В. РУДЕНКА.

КОНКУРС

Так минулої середі вирішила конкурсна комісія у складі начальника управління торгівлі обласвиконкому І. І. Марковського, першого секретаря обкому комсомолу Павла Малого й ін-

опублікувавши їхні програми.

Рішення конкурсної комісії: жодна кандидатура не відповідає тим вимогам, які повинен мати директор майбутнього підприємства.

курсної комісії, які, думаю, дали їм об'єктивні характеристики. Але одразу ж скажу, що четверо з п'яти не пройшли за найелементарнішими вимогами: або зовсім не працюють у торгівлі (як

Пошуки кандидатів на посаду вестимуться триваючим конкурсом, а також обласним управлінням торгівлі.

Через 2—3 місяці головне підприємство оптово-роздрібного об'єд-

ЕМБЛЕМА СВЯТА РІДНОЇ МОВИ

Підбито підсумки конкурсу на кращу емблему республіканського свята рідної мови, оголошений в нашій газеті 18 червня. Найкращою емблемою визнано проєкт художника Олександра Босого. (Емблема публікується поруч, і віднині усі публікації до свята і висвітлення його виходитимуть у світ саме під її сійвом). Переможець буде нагороджений грамотою обласного оргкомітету по проведенню свята і грошовою премією.

Друге й третє місяця вирішено не присуджувати. Заохочувальними преміями та грамотами редакції нагороджено школярку Оксану Стругову із села Чистопілля Вільшанського району й учня Кіровоградської десятирічки № 19 Олександра Розюка.

ОРГКОМІТЕТ СВЯТА.

Посада директора залишається вакантною

структура обкому комсомолу Світлани Сисєвої, розглянувши заяву і документи п'яти претендентів на заміщення вакантної посади директора головного підприємства оптово-роздрібного об'єднання по торгівлі товарами для молоді «Молодіжна мода».

Наша газета 23 липня опублікувала умови участі у конкурсі, 13 серпня надала слово чотирьом із п'яти претендентів,

Отже, конкурс триває. Бажаючих взяти в ньому участь просимо звертатись у відділ робітничої і сільської молоді обкому комсомолу. Телефон — 4-74-77.

Прокоментувати конкурс ми попросили начальника відділу організації торгівлі республіканського об'єднання «Молодіжна мода» Вячеслава Яценка:

— Я менше знаю тих кандидатів, які подавали заяви, від членів кон-

курсної комісії, які, думаю, дали їм об'єктивні характеристики. Але одразу ж скажу, що четверо з п'яти не пройшли за найелементарнішими вимогами: або зовсім не працюють у торгівлі (як

Пошуки кандидатів на посаду вестимуться триваючим конкурсом, а також обласним управлінням торгівлі. Через 2—3 місяці головне підприємство оптово-роздрібного об'єд-

«ЗВІЛЬНИТИ!»

РЕЗОНАНС

11 липня 1988 року в «Молодому комунарі» під таким заголовком було опубліковано статтю, в якій йшлося про рішення трудового колективу Олександрійського міського відділу внутрішніх справ про виключення з рядів міліції за негідну поведінку

дільничного інспектора у справах неповнолітніх Шкарупи Л. О. і про ігнорування цього рішення керівництвом обласного управління внутрішніх справ. Редакція отримала листа за підписом начальника УВС В. М. МАРУСЕНКА: — Опублікована в га-

зеті стаття «Звільнити!» управлінням внутрішніх справ розглянута. Факти, викладені в ній, мали місце.

За поведінку на роботі в нетверезому стані, негідну поведінку та інші упущення молодший лейтенант міліції Шкарупа Л. О. з органів внутрішніх справ звільнена.

Вказано інспекції у справах неповнолітніх

відділу карного розшуку, відділу кадрів і політвідділу УВС на недоляки при вирішенні питання стосовно т. Шкарупи Л. О.

ЦЕ важко уявити, але ж факт: на місці центральної і найживішої вулиці Знамянки — Жовтневої, де зараз снують міські автобуси і де знаходиться поштамт, Палац культури, міськом партії і міськом комсомолу, численні магазини, так от на цьому місці пролягала велика балка, відразу за якою починався Чорний ліс. Як давно це було? Івану Мефодійовичу, здається, що не дуже давно. В усякому разі пам'ятає до найменших дрібниць, які квіти росли в балці, що він їх дарував своїй Галіні, майбутній дружині, з якою познайомився в комсомольському осередку паровозного депо. До речі, осередок він згодом, у 1927-му році, очолив.

Сьогодні його комсомольський квиток, виданий у 1924-му році, зберігається в Кіровоградському обласному краєзнавчому музеї. «Як реліквія» — спливає на умі штампований вираз. Та чи часто ми замислюємось, що він значив тоді, комсомольський квиток?

«— Леонтію Тимофійовичу, хлопці на збори збирались, тільки де ми їх проведемо? — запитав Ільїнський.

— А скільки вас?

— Дев'ять.

«ЗА НАС ГОВОРИЛИ НАШІ СПРАВИ...»

Мадей окинув поглядом приміщення, вільні стільці:

— Вас дев'ятеро та нас четверо, навіть ще три місця будуть в запасі, проведемо тут. Йди, клич хлопців.

Вони ввійшли — сім юнаків і дві дівчини в червоних хустинках, вчителька Зоя і Надя Чорнонос.

— Товариші комсомольці, почнемо... — вимовив Мадей.

Надя і Зоя, почувши ці слова, збентежено глянули на голову ревкому, обличчя їх запалили, наче прикрились червоними хустинками — адже тільки три дні тому вони подали заяву з проханням прийняти їх до Спілки молоді, а вже «охрестили» комсомольцями.

— Так, так, дівчата, я не помилюся, товариші комсомольці, — глянувши на них, продовжив Мадей. — Скільки разів під час хазяйнування волосної банди ви дивились смерті в обличчя, а коли під самим носом посиленого караулу вивели з дії водопостачання і залізничний вузол застопорився, не пропустивши жодного відступального патлюристського ешелону, — це хіба не подвиг? Так що зрозумійте мене правильно, дівчата, що ви, як і всі хлопці, що присутні тут, давно записали себе в комсомольці, ми ж збирались для того, щоб організаційно оформити наш осередок.

— Товариші, давайте в президію оберемо Леонтія Тимофійовича і Зою, вона грамотна і знає, як писати протокол.

Піднявся Ільїнський. В руці він тримав дев'ять заяв, написаних на маленьких листках: «Прошу прийняти мене в члени Російської Комуністичної спілки молоді. За перемогу над контрреволюцією, за Радянську владу не пошкодую сил, якщо знадобиться, віддам своє життя. Дата. Підпис».

Голосували по черзі за кожного. Першим був Антон Горяка, який розгублено піднявся з місця і картая себе за те, що не знав: піднімати за себе руку чи ні?

Коли черга дійшла до Наді Чорнонос, вона піднялася, низько схиливши голову, обличчя знову запалило і знову почувало, як тривожно забилося серце.

— Сядь, Надюшо, і заспокойся, — вимовив Мадей. — А між тим, товариші, Надя не з боязких — в шістнадцять років пішла на фронт сестрою милосердя і своїми дитячими руками винесла з поля бою, ні, не винесла, а витягла всім солдат, врятувала їм життя...

Почулося схлипування. Горяка дав Наді стакан з водою. Мадей на хвилику затнувся і тільки й сказав:

— В чому я впевнений, так це те, що сьогоднішній день вам запам'ятається на все життя.

Після того, як обрали ватажка першого комсомольського осередку, постало питання про те, щоб відправити протокол зборів в окружком з проханням затвердити осередок і взяти його на облік.

— Зоя сьогодні вночі хай оформить протокол, а поведе Антон, зранку сяде верхом і до Недаєводи, там його рідні живуть, переночує і вже наступного дня добереться до окружкому.

На тому й порішили...

Це — уривок з автобіографічних, цілком документальних спогадів Івана Мефодійовича Ткаченка. Чому вдався до них? Почав скоріше всього для себе, для душі, бо бачив і відчував: погано ми знаємо свою історію, а якщо й знаємо, то тільки про легендарних людей, героїв, а от про тих, хто жив на твоїй же вулиці, але кілька десятиріч тому...

Саме тому ще в 1965-му році загорівся Ткаченко мрією — створити в депо музей. Зерна ідеї впали на благодатний ґрунт, адже майже в кожній хаті, в кожній сім'ї залізничників були унікальні фотографії, робоче знаряддя паровозників ще з дореволюційних часів. Через два роки обладили кімнату-музей, а в 1983-му відкрили просторий музей Знамянського локомотивного депо, в якому представлена жива історія Знамянки. Так, на залізничці всі добре знають машиніста О. В. Удада, а в музеї представлено всю його династію — п'ять поколінь: найперший — Адам Станіславович Удад водив тут поїзд ще в минулому столітті. Тит Андрійович — серед тих, хто відправився воювати на бронепоїзді, що зупинився ремонтуватися в Знамянці, Володимир Титович — відроджував стачановський рух на залізничці у післявоєнний час.

...Бологое. Так-так, це десь «між Лепінградом і Москвою». Наспівуючи цю популярну пісню, ми тепер навіть і не знаємо, що саме Бологое стало місцем, де зустрілися будівельники першої в нашій країні залізничної магістралі, котра почала прокладатися одночасно з Москви і Петербургу. І саме в Бологому закінчилося будівництво.

На жаль, не лише одне з багатьох відкриттів, котре можуть зробити юні знамянці, відвідавши цей музей. Чому «на жаль»? Тому, що переважно більшість подій, які представлені в музеї, і які стосуються безпосередньо Знамянки, вони повинні б знати з розповідей батьків і матерів, бабусів і дідусів. Десь він втрачається, цей зв'язок поколінь...

Наприклад, чи багатьом що скаже такий папіс: «Знамянський паровозник»? Цікаво. А між тим під час Великої Вітчизняної здійснювався в небо літак під такою назвою, бо копії на його придбання збирали і передали знамянські залізничники. До речі, в собі Вітчизняної відважно воювала і радянська льотчиця Желя Прохорова, котра народилася тут, у Знамянці. Вона загинула в небі війни...

А ось ще один стенд. Після окупації фашистами міста залізничники підпалили депо. Гітлерівці взяли заложниками кількох чоловік і розстріляли їх. Тоді ж пропали безвісти машиніст Григорій Порфирійович Лопаченко та два його сини — Іван і Володимир.

— Як вони загинули, де їх заховано, — досі невідомо, — сумно говорить Іван Мефодійович...

Так, багато те в історії «білих плям», і не тільки у великих масштабах, а ось і в таких, місцевих.

На одному зі стендів дивляться з фотографії з десятикопійки і дівчат — перший комсомольський осередок Знамянського депо на чолі з Львом Бабкіним. Як добре, що понад шістдесят років тому когось прийшла в голову ця ідея — сфотографуватися на пам'ять, і ось ми тепер можемо вдивлятися в їхні обличчя, шукати знайомі риси їхніх вусиків і правників, що

зараз прагнуть тут же, на залізничці. Хоча все одно будемо задаватися питанням: «Якими ж вони були?».

«...Тишу осінньої ночі порушив тріск сухого бур'яну. В ньому заплітались сотні ніг і копит. На залізничний вузол рухалась озвірла банда. Зупинилась біля хутора Малоівана і розбилась на дві групи: піші під командуванням «Князька» попрямували праворуч, а кінні тихим кроком рушили на сторожевий пост Ільїнського, де чергували хлопці з комсомольського взводу.

Ільїнський першим почув сторонній шум з боку хутора і припав до землі.

— Тихше... — наказав своїм, прислу-

хаючись до шуму, — значить так, ви тут посидьте, а я проберусь вперед і перевірю в чому справа.

— Я з тобою, — сказав Горяка.

— Не треба, я сам...

Повернувшись, він повідомив:

— Хлопці, там ціла банда, Бурильченко з Малиною. В ревком бігти вже пізно, відкриємо самі вогонь, наші почують. Антон, бери хлопців і давай до будки Голубева, а я дам кілька пострілів. На їхні спалахи у відповідь відкривайте вогонь і паліть шосіли.

Ледве комсомольці перебралися до будки, Ільїнський один за другим дав кілька пострілів, і перебіг в інше місце.

Малину ці постріли розлютили:

— Стріляйте, чого дивитесь!

Зацьохкали кулі. Антон видихнув:

— Хлопці, давай!..».

Так, це теж було. Щоправда, ці спогади стосуються П'ятихатського залізничного вузла, де Іван Ткаченко жив до 1925 року і де ті ж самі Ільїнський і Горяка приймали його в комсомол. Але і в Знамянці, куди він перейшов працювати, діяльність комсомольського осередку теж не обмежувалася одними засіданнями.

Осередок тоді розташовувався в дерев'яному колійному будинку. Щотижня випускали стігасту.

— Маловали її це в робочий час, а після роботи або ж в неділю, всі разом, — розповідає Іван Мефодійович.

Нестачою «інформації» стіпівка не страждала — загони «легкої кавалерії», якими керував Іван Бабичев, під час пічних рейдів заставляли «на гарячому» крадів, ледарів...

— А були ж ще й «сньюблудзники», — згадує І. М. Ткаченко, — самодіяльна група молоді, котра вступала виключно в синіх блузах. Самі складали слова, підбирали музику. Про що співали? А ось, наприклад. Старший робітник І. Д. Гараськов «славиць» тим, що часто кричав на робітників, тобто, як ми зараз кажемо, дотримувався тинного «командного методу» керування, до того ж не вельми ввічливого. Хоча сам він від цієї «слави» аж ніяк не потерпав, швидше навпаки. Поки робітники не поскаржилися у штаб «легкої кавалерії». Далі його «слава» продовжилася в пишних куплетах, які досить-таки довго були «коронним» номером «сньюблудзників» під час виступів...

Про що подумалося: ось на ці поживки фотографії і експонати ми звично дивимося, як на пройденний етап нашої історії. Та чи пройденний і усвідомлений? І чи зможемо нинішні комсомольці сьогодні ось так розповісти про свою діяльність?

— Іване Мефодійовичу, а як часто навідується в музей молодь?

— Організовано, звичайно, приходять — зі шкіл, профтехучилищ.

А от самі, за своїм бажанням? Проходять щодня мимо цього будинку з табличкою «Музей», зацікавився хоч один, що ж там в цьому музеї? Скільки там розповідей про людські долі?

«Черговий суботник закінчувався. На них вже було відремонтовано дев'ять паровозів і двадцять п'ять вагонів і платформ».

Ільїнський зібрав молодь біля поворотного кругу і запропонував:

— А тепер, хто бажає, підемо в клуб, дещо доробимо, роботи там години на дві, не більше.

...Антон підійшов до своєї сестри милосердя, обличчя у Наді було в білих плямах — вона в коридорі підбілювала стіни.

— А ти сьогодні напудрилася глиною.

— Ти що — пудритись!!! Просто вимагалася.

— Товариші! — несподівано пролунав

голос секретаря комсомольського осередку. — Сьогодні ми відмінно попрацювали, і для того, щоб якась гадина не надсміялась над нашою працею, треба клуб охороняти, чергувати будемо і в нічний час.

Це потім в селищі на питання «Куди йдеш?» стала звичною відповідь «У клуб». Зараз же йти в клуб означало для цих перших комсомольців дещо інше...

А все ж таки я, судячи з усього, нещороком «зачепив» Івана Мефодійовича за живе, запитавши, чи тягнеться молодь до своєї історії.

— Я вже говорив про те, щоб вручати у музеї комсомольські квитки. Щоправда, по святах так і роблять, але, щоб регулярно...

Думаю, що все-таки прийняти рішення про обов'язкове вручення квитків у приміщенні музею — це не головна проблема. Вона — глибше. Ми дуже часто говоримо про зв'язок поколінь. Хотілося б про це сказати й зараз, але...

— Ви не знаєте, де знайти секретаря комітету комсомолу?

— Ні, — юнак здвигнув плечима.

— А як хоч його прізвище?

— Не знаю.

Звертаюся до іншого хлопця.

— Хто у вас секретар комітету комсомолу?

— В обличчя його знаю, а прізвище — ні. Він зараз повинен бути десь там, в роздягальні, підійдіть туди.

— Хто у вас секретар?

— Якийсь новий.

Найближчою до істини виявилася жінка:

— Дівчина його заміщає, а взагалі наш секретар пішов на фронт.

Розшифрую цей напівжарт: секретар комітету комсомолу Знамянського депо Анатолій Дяков пішов... ні, це на фронт, а працювати у міськом комсомолу, зааргом. Але збори його й справді були уловними, перейшов він оперативного, навіть не знайшовши собі заміну. І ось уже три місяці, організація, що налічує близько 300 комсомольців, без ватажка. Важко-таки уявити: а як же комсомольські внески?

— А вони вираховуються через касу, з зарплати, — пояснює мені Дяков вже в кабінеті міському.

— Як же так трапилось, що численна комсомольська організація кілька місяців не має лідера? — запитую у другого секретаря міському Юрія Бутенка.

— Та кандидатура є, тільки той чоловік повинен відпрацювати рік в депо. От і чекаємо...

Що найцікавіше в цій історії? Комсомольці депо (в усякому разі ті, з ким я розмовляю) не помітили, що залишилася без лідера...

— Важко-таки й уявити у «наших» 20-х роках — тільки й сказав, з цього приводу Іван Мефодійович Ткаченко.

70-річчя ВЛКСМ — знаменна дата, мабуть, краще її зустрічати без фанфар. Адже працювати і думати є над чим.

20 серпня 1988 року

«Я НЕ ВИННА»

БІЛЯ ХВІРКИ сільського будинку стояло худеньке, ну прямо-таки крихітне дівча і про щось розмовляло зі своєю подругою. Враз, наче схаменувшись, заспішило у двір. Мос запитання: чи тут живуть Гаєвські, зупинило дівчину.

— Це ми і є, а звуть мене Яною, — почув я у відповідь.

У дворі, де приємно і якось особливо по-рідному пахло селом (є такий запах: рідний для всіх вихідців з села і який вони не переплутають ні з яким іншим) на великій купі гілля в якомусь своєрідному паутинні біліли сотні, якщо не тисячі схожі на трохи більші від голубиних яєць кокоци. Поряд, вже вичищені й одібрані, в чотирьох ящиках були такі ж самі «яєчка».

— Оце наші шовкопряди, наша праця і наш біль, — сумовито після знайомства повідомила Лідія Карпівна Гаєвська, автор скарги, що надійшла до редакції.

— Чому ж біль? Працюєте ж над ними, гроші заробите, — поспішив я заспокоїти господарів.

— То тепер всі допомагаємо Яні. Раніше ж вона все робила сама. А за те, що взялася за цю працю, її залишають на другий рік у дев'ятому класі. Отакі в нас справи...

Батько Яні, яка в цьому році закінчила дев'ятий клас, працює в колгоспі імені Котовського бригадиром. Десь у червні доручило йому керівництво господарства роздати людям на вирощення шовкопряди. Справа це клопітна, та ще й потребує чималої роботи. Колгоспники особливого бажання взятися за шовкопряди не виявили, бо торік навіть господарство, яке має базу, понесло збитки.

Прийшов додому Іван Миколайович, і як водиться в селі, за пізньою вечерею розповів про свої проблеми. Яна візьми тоді та й скажи:

— А що, тату, як одну коробочку грєн тувового шовкопряду я візьму?

Батько аж здивувався:

— Роботи ж біля них...

— Нічого. Оно ходимо в школу відпрацьовувати виробничу практику, так там майже нічого корисного не робимо. То дощ завадить, то бур'ян біля школи сапами вирубуємо, зрідка на колгоспне поле вийдемо. А так матиму постійну роботу.

Звідтоді (з третього червня) Яна взялася за роботу.

Напевне, не варто говорити, що з шовкопрядів виготовляють натуральний шовк. Тут все зрозуміло: навіть слова схожі. Виготовляють його так.

В невеличких (схожих на сірникові) коробочках, як і в отій, котру взяла Яна, знаходяться грєна тувового шовкопряду. Коштує коробка 26 карбованців. Іншими словами — то дрібні-дрібні личинки. Спочатку Яна подробила один листок з шовковини і посипала зеленню на ці личинки. Пізніше — листя сипала на полиці. З личинки почала рости гусінь.

Настільки ненажерлива, що листя, яке дівчина рвала на старій розлогій шовковинці, що за селом, з'їдала відрами.

Підгодовувати доводилося дванадцять раз на добу. Тобто через кожні дві години. Яна і вночі поралася біля шовкопрядів. Її велосипед тільки й літав від будинку до шовковиці.

Після певного періоду гусінь робить кокон. Випускає рідину, облупується паутинням, яке намотує на себе. Так і утворюється оце «голубине яйце», в середині якого знаходиться, по-народному кажучи, лялечка. Отоді й треба одбирати і сортувати кокоци на 4 сорти, треба спішити, щоб з круглого кокона не вилетів, продовивши дірочку, метелик.

На одному коконі від 3 до 5 кілометрів тоненької ниточки шовку. Їх через Яніні руки пройшло сотні, тисячі.

Зрештою, облишим технологію. Мороки з шовкопрядами, як бачимо, вистачає. Біля них Яна і днює.

Коли починало вечоріти, Яна звернулася до своєї сестри Інни:

— Посортуй трошки, а я побіжу корову заганяти, оно вже череду женуть.

Біля череди зустрілася зі своєю однокласницею. Питаю Таню Коваль, що ж робила вона на виробничій практиці в школі.

— Висапували на подвір'ї школи бур'ян, біля клумб порядок наводили, інколи й на бур'яках були. Але я всього сім днів попрацювала. Погано взагалі ходи-

«І МИ НЕ ВИННІ...»

Шкільне подвір'я тихе, безгомінне: літо. На клумбах ряснів бур'янець: хоч і сапали практиканти, та доглядати треба постійно. З парторгом колгоспу імені Котовського Миколою Миколайовичем Шаповалом чекали на директора Гнатівської десятирічки. Чому з парторгом?

- «Оце наші шовкопряди, наша праця і наш біль»
- Не перевели до десятого класу, бо ледача
- У правління колгоспу зі школи надійшов ще один папірець: вплинути на комуніста Гаєвського, щоб пустив дочку у школу на практику...

Шовкопряди

вала, й ночувала. В цей же час дев'ятикласники ходили відробляти виробничу практику. На Яніне заняття дивилися скептично: мовляв, побачимо, що з цього вийде. Це — однокласники.

Вчителі ж забили тривогу. Як так! Дівчина без їхнього дозволу, погодження взялася вирощувати шовкопряди. Переказували дітьми (Яна, як і багато учнів Гнатівської десятирічки, живе в сусідньому селі — Братолобівці), щоб негайно дівчина все кинула і йшла відробляти практику.

Кинути шовкопряди аж ніяк не можна. Пропадуть. Написали в правління колгоспу довідку: прохання роботи Яніні Гаєвської зарахувати у виробничу практику.

Довідка, до речі, підписана головою правління колгоспу Л. М. Решетником і видана зразу ж, коли Яніна взялася за роботу, через деякий час вернулася з резолюцією керівника навчально-виробничої практики дев'ятикласників В. М. Колбаса — «отказано».

Пізніше...

Тут варто звернутися до рядків з листа в редакцію: «Згодом передали зі школи записку, що Гаєвська Яніна Іванівна не переводиться до 10 класу, бо не відробила практики. Що ж тепер їй робити? Гусениці шовкопряди вже великі, роботи дуже багато, та ще погода дощова, кормова база слабка (ота старенька шовковинка за селом — Ю. Я.), а вона старіється, говорить, піду ще раз в 9-й клас, а шовкопряди не покину. Та й куди покинути? Пропадуть же. Що ж це виходить? Не перевести до вищого класу, бо ледача? А однокласники вже «відробили» і собі спокійно гуляють на канікулах...»

ли. Звідтоді й не ходила більше. Вдома була весь цей час...

Не так добре ходили й інші дев'ятикласники. Та чомусь увага загострилася на Яні. Особливе «опікунство» проявляла класний керівник дев'ятикласників. Не полінувалася написати навіть листа батькам, мовляв, якщо Яніна не відробить практики в школі, то її не переведуть до 10 класу. Не забула Надія Олександрівна Ясиновенко написати, що «через колгосп в 9 класі практика категорично забороняється Міністерством УРСР». От питання тільки: яким міністерством?

— Не вважаю себе винною, — говорила Яніна, — Оно минулий рік працювала на шовкопрядках дев'ятикласники, і нічого, всіх перевели. Чим я гірша?

Звичайно, нічим. Стільки праці вкласти біля шовкопрядів! Виростила їх дівчина гарні: великі, багато пішло першим сортом. Шкода лише, що з школою так і не порозумілися. Ні вона, учениця, ні її батьки.

— Ні, практику дівчина, якщо на те вже піде, не буде відробляти. Якось принизливо. Це ж визнаємо свою вину, визнаємо, що працювала заради заробітку, — такої думки був Іван Миколайович Гаєвський.

Думка дещо суперечлива. Нічого б не сталося поганого, якби й зараз, у серпні, Яніна відпрацьовувала ті дні. Хоча, погодьтеся, певна рація є і в словах батька: значить справді не ходила разом з однокласниками, бо знайшла вигіднішу роботу? Роботу, за яку отримала сотні карбованців. Та хіба це погано, що за добру працю люди, хоч і молоді, отримують добрі гроші?

У правління колгоспу надійшов ще один папірець зі школи. Мовляв, так і так, просимо вплинути на комуніста Гаєвського, щоб той пустив дівчину у школу на практику. Парторг їздив з цим папірцем навіть у райком партії. І що ж ви думаєте? Там навіть здивувалися, що таке могло статися в районі. Звичайно, заспокоїли, сказавши, що це ж добре: учениця взялася за шовкопряди.

Директор Гнатівської десятирічки Галина Федорівна Мацаєнко перебувала у відпустці, однак до школи прийшла.

— Яніна? Скромна, тиха дівчинка. Ніколи слова не скаже поганого, правда, вчиться слабенько. От батько її...

Галина Федорівна розповіла, що була неприємне розмова з Іваном Миколайовичем, який грубо кинув у вічі директорові:

— Донька практики не буде відробляти, вона ж і так працює!

Я не чув тієї розмови. Чув, як кажуть, обидві сторони. А в них, отих сторін, і думки протилежні. Хоча я, як стороння людина, вважаю, що дорослі Гаєвські в одному неправі: і мені говорили, що Яніна краще забере документи і піде в училище, ніж отакій сором терпіти. Я б особисто не забирав...

Раніше дозволялося дітям приносити довідки з колгоспу, що вони там працюють. Ця робота зараховувалася учням у навчально-виробничу практику. Дівчатка куховарили, ходили просапувати бур'яки, допомагали робити ремонт. Одні краще, інші — гірше. Були й такі, що ні в школі користі від них, ні в колгоспі. Тільки от

дівчина: чому, так поставилися до Яніни?

Знали ж тут, що таке шовкопряди? Хто взявся за них, мусить глядіти аж до здачі коконів. А тут почали вимагати, писульки різні передавати Яніні, її батькам.

— Якби раніше про все поговорили, ми не заперечили б. Та Гаєвські не попередили нас заздалегідь. Якось все відбувалося грубо... — говорила директор школи. — Ми перевели Яніну до десятого, не хвилюйтеся, — заспокоїла мене Галина Федорівна.

Не погодитися з директором ні я, ні парторг колгоспу імені Котовського, ні присутні при розмові вчителі не могли. Справді, історія з Янініними шовкопрядами (інакше й не назвеш, як «історію») виявилася непорозумінням. На диво, його ніхто не намагався ліквідувати. Навпаки — з кожним днем воно набувало, набувало і, лопнувши, вилилось у скаргу. Хоча, будемо справедливі,

де нема ні своєї школи, ні свого будинку культури. Де вечорами, як і тоді, коли я був у Гаєвських, збирається молодь на вечорниці.

...Після літнього дня, неповного годинами важкої праці, коли надворі вже зовсім потемніло, Яніна разом зі своєю старшою сестрою Інною, яка приїхала в гості, весело щebetала перед дзеркалом. Через якусь хвилину другу, скромно прикрашену, випурхнули на вулицю.

— Ви ж там дивіться — півгодини, не більш! — це мати, Лідія Карпівна.

— Чого це — півгодини? — заступився батько. — З шовкопрядом майже закінчили, хай погуляє. Що для них — півгодини... От шкода, клубу немає.

Дійсно, в селі клубу нема. Будеться він тут вже друге десятиліття. Голова правління колгоспу імені Котовського Леонід Миколайович Решетник, коли я розпитував його про роботу Яніни, про шовкопряди можна сказати серцем скипав, коли мова заходила про молодь. РАПО досі не може розв'язати проблеми з будівництвом клубу; а те, що 114 дітей треба щодня возити до школи у Гнатівку... Куди не зверталися — одні обіцянки. Таким школяркам, як Яніна, — які на ділі допомагають колгоспові, заохувати треба, дякуювати, а не...»

Справді треба. Рідко таких сьогодні зустрінеш. Нечасто у школах, і в тій же Гнатівській середній, почувеш прізвища випускників, які залишилися працювати в місцевих господарствах.

Куди піде Яніна, директор не знав. Дітей багато. Анкети пишуть (інколи протилежно на папері, чим у житті), більшість планує в місто.

Яніна не планувала. Якось наївно розмірковувала: «Що ж там у місті, не так, як у нас живуть і працюють? Ну, є театри, кінотеатри, магазини багато і... повітря чорне від диму...»

...Коли я їхав з Братолобівки, Лідія Карпівна, вже біля контори правління колгоспу, подала мені декілька круглих біленьких «яєчок».

— Яніна посоромилася сама дати, то просила, щоб я не забула при від'їзді передати ці кокоци. З них такі хороші метелики виплупляться...

Через хвилину тужливо, з неприхованою тривогою запитала:

— То справді доньку переведуть до десятого?

В очах Лідії Карпівни стояли сльози.

Ю. ЯРОВИЙ.
спецкор «Молодого комунара».
Добровеличківський район.

**Зі спогадів директора
О. Г. Скориніна**

ЗАКІНЧИВ Кіровоградський педінститут, спеціальність — учитель англійської мови, а мене — вихователем. У Балахівській інтернат, який пізніше тому відкрився. Мені там поставили ліжко в фізкабінет — і квартира готова.

Учні — дитбудинківці з усієї області — зграя! Переростки, а мені 23 роки. Жителі села іноді приводили тих із них, що тікали. Крали в людей качок, гусей, смажили... Отак почався для мене курс молодого бойця... Інститут? Він нічого не дав, крім знання предмета. А практика там підносила на білій скатертині. Місяць я кричав як різаний, бив кулаком об стіл, а потім зовсім захрип. Дирекція тільки «розбиралася» з дітьми, але це нічого не давало. З ніг збивали. Яюсь іду по двору, а на балконі дівчатка-учениці (тоді тут і дівчата були) гикочуть: «Он іде молодий учитель, давайте йому на голову плонемо!». Я нічого їм не сказав і мовчки обійшов те місце. Важаю це першим своїм педагогічним успіхом.

Другий був із тією ж англійською. «Не хочемо її, давай німецьку!». А самі жодної не знають, підручників у школі нема. От я й став усе записувати на дошці, вони переписували і поступово зацікавилися.

Та ось настало літо, дали мені 30 дівчат і хлопців, котрих ніхто на канікули не забрав, і — вези їх у табір до Криму. Повіз. Для початку взяли білети не до Сімферополя, як треба було, а до Дніпропетровська. Приїхали, а дітлахі всі — до Дніпра, розбіглися по пляжі — де їх шукати! Але коли Толя Шейко дав о 7-й вечора горні, усі з'явилися. А в Крим як приїхали — купання щодня, глибина з головою, а діти такі, що на березі один одного втоплять, не те що у воді. Але все закінчилося нормально.

...Інтернат цей тоді відкрили поспіхом, аби прозвітувати. Мода тоді пішла така — дати державне виховання тим, хто недоодржав сімейного. Матеріальна база-то була, а от кадрів ніхто не готував. Я сам відчув себе втравеним у собі лише тоді, коли з'явилася поруч досвідчена вихователька — спокійна, добра, мудра. Отакі люди, практики, мають викладати і в педінститутах. А там часто працюють люди дуже далекі від звичайної школи, не кажучи вже про інтернат.

1968 року школу перетворили у заклад закритого типу. До нас стали привозити хлопчиків, що пройшли через приймач-розподільник, міліцію, з неблагополучних сімей. Директором сюди іти не хотів. Мені не подобалося, що все тут тримається на режимній службі. Є помічник директора по режиму — є дисципліна. Є сильний учитель — усе добре. А якщо слабкий — нема діла. Я ж хотів, щоб і при слабкому вчителіві все в школі було нор-

Директор взяв зі столу нерозпечатаний конверт, глянув на зворотню адресу: в/ч. Витягнув ножиці з шухляди, надрізав край конверта. За вікном гамір, сміх; лаштується хлопці на післяобідню лінійку — буцаються стриженими головами, тусуються плечима...

Двері кабінету вискули й прочинились:

- Можна!
- Заходьте.

Зайшла худенька жінка в рожевому платті, а за нею хлопчик років тринадцяти. Голову опустив, заросла вона вже трохи за літо, й не впізнаєш одразу.

- Серьожа!
- Я.
- Ну що — відпочив удома!

Хлоп'я знову нагнуло голову:

- Угу.
- Відпочив, — добавила за сина мати. — І мені допомагав. У полі, і вдома. Прямо не пізнаю свою дитину. — Вмовкла на хвилину, далі ще сказала: — Вмовляв мене всю дорогу: давайте попросимось, щоб я вже був удома, я все буду слухатись.

Хлоп'я стояло мовчки, длубало ніготь об ніготь, потім — зирк спідлоба на директора.

— Нічого, — сказав директор. — Ще рік повчитись, а в травні подасте клопотання до комісії у справах неповнолітніх... Якщо, звичайно, не буде бешкетувати... Так, Серьожо! Читай щось улітку!

- Читай.
- А що!
- Журнали читав.
- Журнали читав, газети, — вслід за ним мати.
- Ну, молодець. Місяць-другий поскуцаш, а там уже й до травня недалеко. Молодець, що вчасно приїхав після канікул...

Серьожа ще дуже опустив голову, відвернувся і крадькома витер пальцем під оком сльозу.

ТАК ДЛЯ НАС, ЖУРНАЛІСТІВ, ПОЧАЛОСЯ ЗНАЙОМСТВО З БАЛАХІВСЬКОЮ СПЕЦІАЛЬНОЮ ШКОЛОЮ ДЛЯ ДІТЕЙ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ОСОБЛИВИХ УМОВ ВИХОВАННЯ.

мально, щоб діти самі підтримували порядок. Вдалося підібрати непогані кадри. Сьогодні це вчителі І. Л. Гачковська, Г. Т. Таран, М. П. Таран, Н. І. Фатовенко, К. Т. Корчагіна, І. О. Єрмаков, вихователі Н. А. Ковтун, В. Ю. Костенко, Л. В. Чернецька, вчителі праці В. Д. Лимаренко, В. П. Хода, помдиректора В. Я. Майданник... Але їх ніхто не помічав і не помічав. Бувало, хотів надрукувати дещо про нашу школу, а мені — ні. «У тебе бандити...» Євгенія Михайліна Чабаненко, колишній заступник голови облвиконкому, — одна з небагатьох, хто нам співчував і помагав.

Їх у школі 140

Хто ж потрапляє у восьмирічку із бентежним акцентом «спец»? Це школа не для розумово відсталих дітей, інтелектуальні здібності в них, як і у всіх, а якщо хтось не вміє навіть читати, то це через педагогічну запущеність. В основному за учнями в минулому водяться такі гріхи, як пропуски уроків, крадіжки, бійки, дуже рідко — згвалтування. Можуть прийняти в будь-який клас і з будь-якого «відпустити» в звичайну школу. Але більшість закінчує восьмий. І після закінчення школи комісії у справах неповнолітніх зобов'язані повідомити у школу, як хлопець зараз живе і куди збирається йти далі.

Уже, мабуть, усім приїлися розмірковування про те, що діти нічим не зайняті, що лінійні, від цього попадають не в ту компанію, стають не на ту доріжку... Розмови приїлися, але ж так воно і є. Подивіться на зайнятість у Балахівській школі.

Дитина, прибувши у школу, перебуває 25 днів на карантині. Ми бачили карантинне приміщення — то нічогонька дачка, затишна, з квітами на вікнах, чиста. Це ніби лице школи, сподобається тут, то й далі вже не так страшно. В карантині

вчителі визначають рівень підготовки нозачка, можуть після цього перевести у нижчий, ніж до того, клас. А потім:

7.00 — підйом. 7.10 — 7.40 — заправка ліжок, ранковий туалет, до 8-ї — сніданок, 8.00 — 8.30 — ранкова лінійка, читання газет, радіогазета. З 8.30 — уроки, на великій перерві другий сніданок, 13.15—14.00 кінець занять. Тут учнів приймають вчителі праці і ведуть на обід. 14.30 — 17.00 для 5—6 класів — виробнича праця. 7—8 класи — до 18.00. Самопідготовка до 20.30. Домашні завдання хлопці виконують з вихователем. З 20.30 — позакласна робота, спорт, читання книг, зустрічі, КВБ тощо. 21.00—21.30 — підготовка до сну. 22.00 — відбій.

Щодня оцінюється поведінка, навчання, праця кожної дитини. Заохочення — вимпели, вихід за межі школи, в кіно, кращим класам — екскурсії. Балахівці їздили в Кіровоград, Світловодськ, Чернівці, Полтаву, Дніпропетровськ.

Усі без винятку діти зайняті в гуртках. У неділю обов'язково перегляд телепередачі «Служу Радянському Союзу!», побачення з батьками. Після цих днів часто хороший учень пише диктант на одиницю. Хвилюються...

Канікул немає. Є відпустка на літо, приблизно місяць. Коли ми були в школі, більшість дітей розібрали. На лавочці біля входу сиділо, однак, кілька старших хлопчиків. Сергій Залевський, Станіслав Мамонтов, Микола Голод нікуди не поїхали. «Поїдемо, якщо за нами прибудуть». Микола вже закінчив школу, збирається влаштуватися на роботу у місцевий колгосп. А сам з Полтавщини. «Чому ж не додому?» — «А що там робити?».

Що там робити... Перш, ніж відпустити дитину додому, школа заручається папером від комісії у справах неповнолітніх щодо того, чи є можливість знаходитися біля батьків або рідних. Бачили ми в папці повідомлення: «Учимося для про-

живання незадовільні», «Позитивний вплив у сім'ї сумнівний...». Найчастіше тоді, коли батьки пиляють...

У школі навчаються діти з усієї республіки. Чорнобай, Кам'янець-Подільський, Чернівці, Тростянець, Кривий Ріг, Шостка, Терни, Павлоград, Верхньодніпровськ, Полтава, Орджонікідзе... І дуже багато навіть у цьому розмаїтті нашої Новоукраїнки. Чи то там до неповнолітніх такі уважні, чи то школи і сім'ї «перевиконують план» по важковиховуваних...

Школа режимна, скаже читач, отже, тут мають і карати за провини не так, як на «великій землі».

— Є наряд на дві години роботи на території, догана, зауваження, перебування у штрафній кімнаті (до 3-х діб)... Уже сам паркан навколо школи — покарання, — підкреслює директор.

Та вже ж так... Хоч перемахнути той паркан — штука нехитра, та куди втечеш від себе — непридатного для звичайної школи, часто не потрібного товаришам і рідним...

Втечі зрідка бували. Яюсь один хлопчик після повернення признався: «Я не тому побіг, що погано мені тут було. Просто яюсь лежав, згадав двір наш, кату, і от здалося, що як не побачу їх — життя мені не буде...».

— Знаєте, — говорить Олександр Георгійович, — у чому вони відходять? У праці. До чого ми звикли в школі! Відстає дитина в навчанні, товчуть її — сяка-така. На іншому поприщі вона себе в школі проявити не може. А тут вийшло в нього гарно склеїти коробочку, його похвалили — і він на сьомому небі. Він бачить, що на щось здатен.

Листи, листи...

Їх у школу від колишніх випускників надходить багато. Вони зберігаються у шафах директорського кабінету, акуратно складені в папках. Конверти з різними адресами, з різними почерками, з фотографіями. «Треба музей свій створити, — міркують викладачі й вихователі, — листами розповідати й виховувати».

Більшість випускників школи знайшли себе в житті. І листи їхні хороші, світлі, оптимістичні. З нотками печалі при згадці про школу.

«Дорогий Олександр Георгійовичу, здрастуйте! З великим щиро-сердечним привітом до вас колишній випускник Сергій. Який саме, ви вже, мабуть, здогадалися із фотографії й підпису на конверті... Ось видалася вільна хвилина і я вирішив вам написати. Не раз сідав, але все не міг рішитися. А зараз рішися».

Служба моя і справи мої солдатські йдуть відмінно, через п'ять днів мене піркую — ще три рази по стільки і повернусь додому.

Пишу цього листа на Вашу адресу, Олександр Георгійовичу, але стосується він усіх вчителів і вихователів. Хочу подякувати всім за ту працю, яку ви вклали в наше виховання. Вибачте, що стільки свинини добавив у ваші посивілі скроні...».

З фотографії уважно дивиться молодий хлопчина: армійська шапка набакир, значок гвардійський на грудях...

Ще армійська фотографія: чорночубий, чорноокий молодший сержант, теж з гвардійським значком на грудях:

«Дуже вдячний вам, Олександр Георгійовичу, за запрошення на ювілей школи, але, на жаль, не зможу прийти, бо ще служба не закінчилась. Після армії, я вже вирішив, — вступаю до вузу. За останні роки, після школи, я багато передумав, особливо про те, якою має бути радянська людина. І тільки зараз я розумію, яка важка у вас робота, які міцні треба мати нерви, скільки ви витрачаєте енергії на виховання тих, що збилися з шляху. Дозвольте щиро привітати усіх із ювілеєм школи, побажати вам міцного здоров'я у вашій благородній праці! Микола».

Фотографія флотські, біля танка чи військового автомобіля... Ось молоденький прапорщик в рудому армійському бушлаті стоїть на залізничних коліях, які випливають дугу на чистому сніпучому снігу. А на звороті знімка напис: «Ці рейки і є

Б.А.М. Сергій Семикін». Надсилають і вирізки з газет, газетні фотографії. Але пишуть хлопці не тільки зі служби в армії і на флоті. Пишуть і тоді, коли переступають поріг сімейного життя — весільних фотографій багато. І коли дітки народжуються, теж присилають знімки. Нерідко замість випускників пишуть батьки.

«Часто, — у кожному колі Олег згадує життя в школі, директора, вчителів і вихователів, які допомогли стати йому на правильний шлях. Спецшкола дала йому не тільки знання, а й виховала в ньому чесність, добросовісність, порядність. Велике спасибі вам, вчителі, за це! Зараз не тільки вступаю до політехнічного технікуму й навчається за спеціальністю «Механік взуттєвої промисловості». Ми спокійні за його майбутнє. Батьки Олега — Ва-

лентин Андрійович і Віра Трохимівна Сахнова, Дніпропетровськ».

Листи, листи... Гортаєш їх, переглядаєш, радієш за тих, невірних колись бешкетників-вухолудників-неослухів, які знайшли себе в житті і раптом — аж в пальці запече папір і подих перехопить. Лист із колонії!

«Здрастуйте, Олександр Георгійович! Так, тільки в місцях позбавлення волі я зрозумів по-справжньому, як треба жити й цінувати свободу. Ви, мабуть, знаєте, що я засуджений за крадіжку особистого майна на два роки, зараз знаходжусь у колонії загального режиму. Вибачте мені, вчителі, що чорну пляму накладую на весь педагогічний колектив і всю спецшколу. Не зрівняти спецшколу з колонією: і режим тут суворіший, і праця важча, та й взагалі. Але нічого не вдієш: винний злочин — спокуютй кару. Я постарався відмінною працею заслужити умовно-дострокове звільнення. Я доведу, що спецшкола не дарма стільки років витратила на мене. Прочитайте ці слова, Олександр Георгійовичу, своїм теперішнім вихованцям, щоб їм не довелося повторити мої помилки, не довелося просити, як ось я зараз, у вас вибачення. Ігор Д.».

І ще ось довгезелений лист на дрібно списаних восьми сторінках учнівського зошита в клітинку. Лише окремі витяги наведемо із листа. Лист свідомий, часто думки повторюються...

«Я не знав, що після спецшколи потраплю в колонію. Мабуть, і для вас це повна несподіванка. Адже в школі я був тихим, сумирним, проте на волі не втримався: заліз у чужу квартиру і взяв там крупну суму грошей. За це й дали мені три роки неволі. Зараз караюся, що не зміг людям довести: спецшкола виховує. Поки що я не став доброю людиною. Я — негідник і сам це усвідомлюю. Як і те, що проводити свої молоді роки за колючим дротом — це не життя. Ворогові своєму не побажав би потрапляти сюди, хоча тут і вихователі, й майстри до нас добре ставляться. Але — невольні. Звертаючись до хлопців, які зараз виховуються у спецшколі, хочу їх попросити: не підводьте своїх вчителів, пам'ятайте, своїм злочини віддають; пам'ятайте, своїм злочини віддають, не тільки рідних, а й цих людей, які з вами намагаються зробити вас людьми».

Спецшкола не стала для мене уроком. Мусю стати колонією. Коли я матиму свою сім'ю, я виховуватиму дітей так, як ви, Олександр Георгійовичу, виховували мене.

ДВА ДЕСЯТИЛІТТЯ ВВАЖАЛИ, ЩО ТАКОЇ НЕ ІСНУЄ

Спецшкола для бешкетників

ПОБУТ

Куди зникають квитки?

Мені і моїй сім'ї пекком запропонував путівки на заводську базу відпочинку «Прибій» на Чорному морі. Добиратися треба до Одеси, а вже звідти заводський автобус відвозить на місце. Тепер я зрозумів, що путівку дістати легше, ніж добратися до Одеси. 24 липня, в неділю, пішов я в касу попереднього продажу квитків. Та купити квитки так і не вдалося — дають їх за 10 днів до відправлення поїзда. (А їхати ми збиралися 5 серпня).

Нічого, думаю собі, в нас же є каси, які продають квитки від 2-х до 45 днів. Але... серед номерів поїздів, на які можна було тут купити квиток, № 637 був заклейований плакатом. Пішов до чергової по вокзалу, щоб узяти, чому все-таки на поїзд 637 Знам'янка — Одеса не можна купити квитки в цій касі. Але зрозумілої відповіді так і не отримав.

Що ж, довелося ще раз іти на вокзал 26 липня — залишалися якраз 10 днів до відправлення нашого поїзда. На цей раз пішла моя дружина, бо я працюю у першу зміну. Вистояла вона біля каси № 4 від 6-ї години аж до 9-ї. А коли почала замовляти квитки, то касир відповіла, що окрім загальної вагону нічого не може запропонувати. Чудеса! Попереду було чоловік 12, але ніхто на Одесу не брав, і це був перший день продажу квитків на цей поїзд...

— Куди ж зникають квитки? — запитала моя дружина касира.

Та категорично відмовилася відповідати.

Так, справді, куди зникають квитки? І коли нарешті закінчатися на вокзалах ці непорядки? Зараз так багато говорять про перебудову, але зайвий раз перекопуюся, що більшість справді тільки говорять і все. Чому? Чому я, робітник, не можу їхати в плакатному вагоні, а хтось, хто має «лапу» і чини, може? До сліз боляче.

Хотіла дружина поговорити з начальницею вокзалу, але її на робочому місці не виявилось, хоч було вже далеко за 10 годину ранку.

Ця поїздка нам, моїй сім'ї, запам'ятається надовго. Ні, неприємними враженнями, а безчестством і непорядками.

І все-таки хочеться почитати, що скажуть на мій лист працівники вокзалу.

М. ГУЛОВ,
робітник заводу «Гірросила».
м. Кіровоград.

Недавно гостинно розчинило відвідувачам свої двері кафе «Казка». Відразу милує око інтер'єр. Мабуть, через це й пішли містом чутки, що кафе це — кооперативне, і тому без карбованця в кишені краще туди й не заходити.

Насправді ж підпорядковане воно нашому ресторанові «Лісова поляна». Отже, і в державній торгівлі можуть, як бачимо, зробити так, ніби в приватному секторі, ніби своє.

Звичайно, не все ще й тут гаразд. У залі для відвідувачів красиво, затишно, а в підсобних приміщеннях ніде повернутися, все заставлено тарою (а що робити, машину не так легко дістати, щоб кожен

У «КАЗЦІ»

день потроху всього возити), немає над плитою витяжної вентиляції. Душно і в самому залі.

Зараз розмірковують: чи готувати тут шашлики, інші гарячі страви? Адже людям, які обідали в домашній кухні, що була тут раніше, тепер немає де перекусити. На мою ж думку, шкода перетворювати таке кафе на звичайну їдальню. Місця тут, крім того — не розгуляєшся. Може, краще б організувати

виносну торгівлю? У спеку надворі, під грибок...

Побачимо, як буде далі. А зараз — морозиво, соки, каву, інші напої, тістечка — усе це можна скуштувати в кафе. На столиках — квіти, лунає приємна музика.

Коли є компоненти для коктейлів, шоколад, гарні цукерки, то й виручка за день сягає майже 400 карбованців. Якщо немає — значно менше. Тому обов'язково потрібна тут людина, яка б займалася постачанням.

Нелегко було підшукати сюди й персонал. Потрібні були кухарі 5 розряду; і коктейль та інші напої смачно приготувати, і бутерброди. Знайшли. І хоч сама назва професії «бармен» вказує на те, що працювати тут мають чоловіки, Ольга Волкова та Тетяна Швець цілком справляються зі своїми обов'язками. Ольга до того ж заочно навчається в Харківському інституті громадського харчування, невдовзі матиме вищу освіту.

— Нелегко з 10 ранку до 10 вечора вистояти, але весь час у русі, в розмові з людьми — мені подобається, — говорить вона.

До речі, якщо хтось захоче відзначити важливу подію в своєму житті, «Казка» залюбки прийме й таку заявку.

Тож, хай щастить тобі, «Казко»!

О. УСТИНОВСЬКИЙ.

Знам'янський район.

На знімку: така «Казка» ззовні.

Фото автора.

Країна філателія

На другому поверсі цього магазину майже завжди можна побачити відвідувачів. Але, на відміну від інших магазинів, гості не поспішають його швидше покинути. Тут можна зустрінутися з друзями, обговорити новину...

Де ж це такий магазин? На Набережній обласного центру, «Філателія». Провадять її М. Г. Тараненко та В. М. Макарова — досвідчені фахівці, вони завжди приїдуть на допомогу філателісту-початківцю поради, де можна знайти необхідну літературу, як правильно зберігати й колекціонувати марки. Філателісти завжди можуть довідатися про нові

надходження й виставки. Щодня порад від продавців чекають 200—300 відвідувачів.

Велику допомогу у пронагляді марок та іншого філателістичного матеріалу виявляють активісти міського відділення Всеукраїнського товариства філателістів. А їх серед 300 дорослих членів та 1500 юнацької ескадри ВТФ — більшість. Це В. Комаров, В. Дерев'яшко, В. Серафимович, М. Чабаненко та інші.

Чудова країна Філателія щорік поповнюється новими жителями. Багато з них приходять сюди через філателістичний магазин на Набережній.

Г. ХАРИТОНОВ.

гійовичу, і ваші вчителі: все до краплиночки їм віддам, аби лиш вони не бачили неба через ґрати.

Я знаю, що Вам неприємно читати листи, написані в колонії. Боляче й гірко. Може, й немає мені прощення, хоч я його прошу. Я ще доведу, що зможу стати справжньою людиною. Це не все втрачено. У жовтні мені мине лише 18.

Сергій Б.

Справді, як читати такі рядки вчителям, які три-чотири роки віддавали тепло своїх сердець йому, Сергію Б., а виходить — марно! Ні, не марно, — відповідають вони. Для одного й кількох місяців вистачить, а іншому на роки потрібні довірлива душа, товариський лікоть. За людину ніколи не пізно боритися. У спецшколі ця боротьба триває щодня, щогодини.

Листи, листи...

Терпіння нашому вчителю треба мати максимальне. Насваритись, накричати — найлегше. Треба думати завжди, чим твоя «педагогіка» може закінчитися. В кожній конкретній ситуації. Одного хлопчину вчителі привели до мене в кабінет і давай перед директором жаліться: «Він ось такий і такий!», «І це робити не хоче, і від того відмовляється», «І бешкетує, і вчиться не хоче!..». Хлопчина слухав-слухав, лице почало розпалюватися, і не встиг я вчителів зупинити, як він покрит їх матюком...

Діти не люблять, коли їх зраджують, «продають», як вони кажуть. Іду одного разу коридором: гурт учнів і вчитель розпалює підлітків: «Хто розчавив на стіні тубик з зубною пастою?». Ніхто не скаже, хіба важко здогадатися. Бо якщо скаже, то залишиться «шісткою» до останніх днів у школі. Зрадників тут не терплять. Найбільша провина — зрада. Я тоді з учителем бесідував: для чого зчиняти шарварок? Краще візьми разом з ними прибори ту пасту, вони на тебе інакше дивитимуться.

Так само не прощають діти зради вчителю. Ось він у класі лає їх за уроки, а зайшов я, директор, запитую: «Як справи?». — «Нічого, добре» — відповідає вчитель. І діти знають: він хоч і вимагає, і лає, але не «продасть» директоріві.

Вчителя, вихователя діти оцінюють не за словами, а за справами: «От ледачі діти, прямо кожного примушувати треба працювати!» — жалівся один такий педагог у полі, де працював клас п'ятнадцятилітніх підлітків. «А чого ж ти стоїш чи походиш! Нагнись до роботи і вони потрійну норму з тобою виконають!..»

В школі ніхто з учителів не курить, не те, щоб під чаркою кого побачили. А потрапляють же сюди такі хлопчики, які й курять, і наркомани, і токсикомани. Привезли якийсь одного з Кременчука. Походив він, подивився, а потім каже: «Я у вас не зостанусь, бо я п'ю». Ну, нам до цього не звикати. «Зоставайся, — жартую, — будем тобі пиво давати». Зостався. Посидів кілька днів у карантині, а тоді й каже мені: «Дядю, я вже три дні сиджу, а пива ніхто не дає». — «Тобі ж нічого за ці дні не сталося?» — питаю. «Ні». — «І зараз непогано?». — «Ні». — «Ну то навіщо воно тобі те пиво?»

І від пива відучуємо, і від вина, від горілки, а випускаємо у світ — боїмось за них. Не кожен втримається. Та ще й якщо друзки, навіть рідні сприяють цьому. Ось приїхала мати за сином, вивела його за поріг школи, купила пляшку вина в магазині й відзначила вихід у літосмузі. І всі наші старання кількарічні погнули, як мильна бульбашка.

Чи тікають зі школи? Тікають. Немає в нас ні ґрат, ні колочого дроту, а той паркан підліток перескочить запросто. Ні, огорожею не втримати. Он у стрийській такій же школі паркан висотою 12 метрів (раніше за Польщі там тюрма була), а дівчата тікають. Не в парканові справа. Я переконаний: довіра міцніша від усяких ґрат і загород.

Але тікають. Рідко, та за два десятиліття мені кожна втеча пам'ятається. І таку кмітливість при втечах виявляють, що потім рука не здійсмається карати, коли повертаємо. Та мусимо. За втечу кожен повинен відповідати. Хоча й бувають винятки. Одної ночі втекли три учні. Піднімаємо грузовики і — на пошуки. Двох під ранок знайшли в скирті соломі, мало не позамерзали, а один сам прийшов. «Що ж ви думаєте з ним робити?» — питають мене вчителі. «Розпитав чого й як і відпустив на урок». Він оцінив моє милосердя, я вже згодом відчув.

«Раз добром зігрите серце він не проколоне!» — ці Шевченкові слова треба пам'ятати кожному педагогові, особливо в таких школах, які наша. Ні окриком, ні карою таке серце не візьмеш. Вони ж усі з таких сімей приходять до нас, що тільки й чули лайки та матюччя та такого вже встигли надивитися за свої півтора десятка рокиві!..

Тільки добром, тільки любов'ю»

Ніна ДАНИЛЕНКО,
Василь БОНДАР.
Петрівський район.

Б.А.М. Сергій Семикін». Надсилають і вирізки з газет, газетні фотографії. Але пишуть хлопці не тільки зі служби в армії і на флоті. Пишуть і тоді, коли переступають поріг сімейного життя — весільних фотографій багато. І коли дітки народжуються, теж присилають знімки. Нерідко замість випускників пишуть батьки.

«Часто в спеціальному колі Олег згадує життя в спецшколі, директора, вчителів і вихователів, які допомогли стати йому на правильний шлях. Спецшкола дала йому не тільки знання, а й виховала в ньому чесність, добросовісність, порядність. Велике спасибі вам, вчителі, за це! Зараз на сцені вступив до політехнічного технікуму й навчається за спеціальністю «Механік взуттєвої промисловості». Ми спокійні за його майбутнє. Батьки Олега — Ва-

лентин Андрійович і Віра Трохимівна Сахнови. Дніпропетровськ».

Листи, листи... Гортаєш їх, переглядаєш, радієш за тих, невинних колись бешкетників-вухкодерників-непослухів, які знайшли себе в житті і раптом — аж в пальці запечене папір і подих перехопить. Лист із колонії!

«Здрастуйте, Олександр Георгійович! Так, тільки в місцях позбавлення волі я зрозумів по-справжньому, як треба жити й цінувати свободу. Ви, мабуть, знаєте, що я засуджений за крадіжку особистого майна на два роки, зараз знаходжусь у колонії загального режиму. Вибачте мені, вчителі, що чорну пляму накладую на весь педагогічний колектив і всю спецшколу. Не зрівняти спецшколу з колонією: і режим тут суворіший, і праця важча, та й взагалі. Але нічого не вдієш: вчинив злочин — спокуйтуй кару. Я постараюся відмінною працею заслужити умовно-дострокове звільнення. Я доведу, що спецшкола не дарма стільки років витратила на мене. Прочитайте ці слова, Олександр Георгійовичу, своїм теперішнім вихованцям, щоб їм не довелося повторити мої помилки, не довелося просити, як ось я зараз, у вас вибачення. Ігор Д.»

І це ось довгезлений лист на дрібнім списаних восьми сторінках учнівського зошита в клітинку. Лише окремі витяги наведемо із листа. Лист схвилюваний, часто думки повторюються...

«Я не сумав, бо після спецшколи потрапив у колонію. Мабуть, і для вас це повна несподіванка. Адже в школі я був тихим, сумирним, проте на волі не втримався: заліз у чужу квартиру і взяв там крупну суму грошей. За це й дали мені три роки неволі. Зараз караюся, що не зміг людям довести: спецшкола виховує. Поки що я не став доброю людиною. Як і те, що проводити свої молоді роки за колючим дротом — це не життя. Ворогові своєму не побажав би потрапляти сюди, хоча тут і вихователі, й майстри до нас добре ставляться. Але — неволь. Звертаючись до хлопців, які зараз виховуються у спецшколі, хочу їх попросити: не підводьте своїх вчителів, вони вам своє здоров'я віддають; пам'ятайте, своїм злочином ви ранили не тільки рідних, а й цих людей, які жами намагаються зробити вас людьми.

Спецшкола не стала для мене уроком. Мусить стати колонія. Коли я матиму свою сім'ю, я виховуватиму дітей так, як ви, Олександр Георгійовичу, виховували мене.

«Шефи»

Із 1985 року Олександр Георгійович, як сам каже, став агресивним. Об'їздив аналогічні школи в республіці, позадружив їхнім матеріальним базам. Помітив, що в тих школах, де проводяться республіканські семінари, перед тим усе минує, латають і лакують. Балахівці семінару не дочекаються: школа нетипова. Чим? Немає навчального корпусу. Колись був, забрали під місцеву школу. Вона тут, за парканом, у нього випирається й асфальтова доріжка, ще не заросла. Діти ж зі спецшколи і вчать, і сплять в одному приміщенні.

Школі потрібен базовик. Подібним закладам у великих містах допомагають по десятку підприємств, а Балахівська — в крихітному селищі, мов сирота. Вуглерозріз «Балахівський»! Кажуть: ми бідніші за вас, Олександрійський електромеханічний завод і меблеву фабрику обливонком зобов'язав підсобляти школі. Але... То ж Олександрія, а це Петрівський район. З горем пополам електротех зроби пару майстерень.

Діти складають розетки і діоди. Шкільною машиною (бензин добувається із кров'ю) привозять заготовки, які доводяться буквально виривати. Колгосп імені 40-річчя Жовтня Петрівського району помагає в ремонті, а діти в господарстві сапають, збирають овочі. Райвиконком не залишає школу без уваги, представники облуправління внутрішніх справ щось обіцяли, та недосить цього...

Із роздумів О. Г. Скориніна

«Треба бути справжнім педагогом, спадкоємцем Макаренка і Сухомлинського, добрим, чесним, порядним, терплячим вчителем, аби втриматися у нашій школі. Не всі і втримуються, чого гріха таїти. Ось на одному з останніх уроків у випускному восьмому класі я пропонував: «Діти, напишіть твір про своїх вчителів. Чесно, не приховуючи ні доброго, ні поганого». Знаєте, слабі чіткі цих творів бояться. Бо ці діти напишуть, а як є. Не змовчать.

«СОЦІАЛЬНА СПАДЩИНА СТАРОГО ПОБУТУ»

З ІСТОРІЇ БОРОТЬБИ ІЗ САМОГОНОВАРІННЯМ У 20-ИХ РОКАХ В НАШОМУ КРАЇ

«ЯНИМ НАРОДОМ ЛЕГШЕ УПРАВЛЯТИ» — В ЦИХ СЛОВАХ КАТЕРИНИ ПІ ВИРАЖЕНА СУТЬ АЛКОГОЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ПАНІВНИХ ВЕРСТВ У ДОРЕВОЛЮЦІЙНИЙ ПЕРІОД В НАШІЙ КРАЇНІ. БЛИЗЬКО 30 ПРОЦЕНТІВ САМОДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ СКЛАДАЛИ ПРИБУТКИ ВІД ПРОДАЖУ АЛКОГОЛЬНИХ НАПОЇВ.

Лише в 1914 році з метою застереження масових безпорядків, викликаних стихійним протестом проти імперіалістичної війни, царський уряд заборонив продаж спиртних напоїв. Та в обставові алкогольних звичок, що вкорінилися, та при тривалій відсутності будь-якої боротьби з алкоголізмом, при державній політиці споживання трудящих ця заборона досить швидко показала свою неспроможність.

Обстеження ряду місцевостей, зокрема, Харківщини та Полтавщини показало, що населення з першого ж року заборони досить швидко почало вживати різноманітні алкогольні сурогати, які використовувалися спочатку для домашнього вжитку, а потім з'явилися і у вільному продажі. В 1915 році на базарах пропонувалося до 20 видів таких «вогнених» (майже у прямиому розумінні) напоїв, виготовлених із денатурованого спирту, лаку, палітурки, одеколону. В зв'язку з великим вмістом сивушного масла в цих сурогатах, отруєння і смерть після вживання сурогатів стали звичними явищами.

Виникнувши в селі, самогоніваріння поступово проникло і в місто. У справах Бобринецького суду читаємо, що в погребі міщанина Берштейна було виявлено жестианний бак, інше причадалля. «Діжку з закваскою та кілька пляшок спирту домашнього виготовлення. Берштейн пояснив, що бак слугував для підігріву води і не був частиною апарату для винокуріння... а спирт він купив у якогось чоловіка». Та, незважаючи на таке «трантування» призначення цих та інших знайдених речей, експертиза встановила, що то був «обладнаний апарат для таємного вироблення винного спирту», а його господаря було визнано винним з передачею справи до Єлисаветградського округу. На відміну від свого «колеги» по забороненому промислу І. Глушкова, в домі якого було знайдено восьмилітрову бочку закваски та запчастини апарату, визнавав свою провину. До винесення остаточних вироків обидва звинувачуваних ввели по три тисячі карбованців застави.

Цікаве повідомлення того часу зустрічаємо в розділі «Хроніка» єлисаветградської газети «Голос юга»: «Із'являється по городській стражні. Мною замечено, що некторіх лиця, приналежність і составу вверенной мне стражи позволяют себе появляться въ публичных местах въ нетрезвомъ виде».

Після перемоги соціалістичної революції партія більшовиків, Радянський уряд одразу взяв курс на найрішучішу боротьбу з самогоніварінням та пияцтвом. У 1918 році В. І. Ленін назвав ворогами народу громадян, що перевозять хліб на спиртні сурогати.

На VIII з'їзді РКП(б) алкоголізм, як соціальне явище було поставлено в один ряд з туберкульозом і венеричними захворюваннями. В перші роки Радянської влади, коли в країні було заборонено продаж спиртних напоїв, боротьба з алкоголізмом супроводжувалась головним чином проти самогоніваріння і виражалась в адміністративних засобах. У 1919 році Рада Народних Комісарів прийняла постанову «Про заборону на території РРФСР виготовлення та продажу спирту, міцних напоїв та спиртвмістимих речовин, які не відносяться до напоїв».

Наказом № 32 Єлисаветградського повітового фінвідділу за 1920 рік ці антиалкогольні заходи Радянського уряду доводились до відома населення. Міцними визнавалися напої понад 1,5 градуса. Дозволявся їх продаж лише для лікарських, фармацевтичних, хімічних, технологічних, експортних цілей, а виготовлення — лише на підприємствах, які були націоналізовані чи взяті під контроль державою. За виготовлення самогону згідно постанови звинувачені могли бути позбавлені волі на різні строки з примусовими роботами і конфіскацією майна. Особи, винні «лише» у влаштуванні, придбанні та зберіганні обладнання для самогонних апаратів, засуджувались не менше, ніж на один рік позбавлення волі з примусовими роботами. Така ж кара чекала за розпиття самогону і появу в публічних місцях у нетверезому стані. За порушення постанови службовими особами справи на них позинні були передаватись до надзвичайних комісій та ревтрибуналів.

Хроніка діяльності народних судів Єлисаветградщини в 20-х роках свідчить про активну боротьбу із самогоніварінням правоохоронних органів у нашому краї. При виявленні порушень складались протоколи обшуку з участю понятих, та депіту обвинуваченого і свідків, проводилась експертиза речових доказів. Як показують карні справи, використовували всю повноту наданих жорстких прав, народні судді враховували в межах закону і пом'якшуючі обставини, якими вважались престарілий вік, необхідне матеріальне положення, соціальне походження, чистосердечне зізнання та інші, внаслідок чого покарання зменшувались.

Випив склянку самогону. На мене хворого і знесиленого самогоню подіяв і я йшов додому заточуючись. Міліціонер мене зупинив і склав акт. Ніхто мене не бачив, щоб я пив самогон, я в цьому зізнався сам, випив його від болю, а не розпивав для задоволення і публічно, в зв'язку з чим прошу рішення нарсуду відмінити, і вважати мене по суду виправданим». Рада народних суддів, розглянувши справу, вирішила: «рішення нарсуду 4 від. від 24 липня 1920 р. з цієї справи складено з точки зору як матеріальної, так і процесуального права у всьому вірне і цілком відповідне з вимогами існуючих з цього приводу декретів Робітничо-Селянського уряду і, таким чином, відхилено в касаційному порядку не підлягає».

Відмовлявся від намірів продавати саморобний напій громадянин Куненко. Однак, знайдені крім обладнаного апарату ще й 11 пляшок самогону, дозволили єлисаветградським суддям висунути підсудному й це звинувачення.

Вивчивши показання Назарія Лозенка, відносно знайденого у його квартирі апарату, суд 3-ї дільниці Єлисаветградського повіту визнав винною за вироблення самогону його співмешканку, якій і належав апарат. Але оскільки це виробництво здійснювалось з відома господаря, до карної відповідальності притягнуто обох. Значно більше поталанило звинуваченим, чий справу розглядалось у листопаді 1920 року.

«1920 р. листопада 30 дня народний суд, розглянувши наряду справу в обвинуваченні Савелія Лободи в торгівлі самогоном і Марто Кайло у варінні самогону, прийнявши до уваги амністію в ознаменування трьохрічної річниці Жовтневої Революції, постановив: справу припинити і вважати її закінченою».

При виявленні варки самогону у Ковальової з Михайлівки Єлисаветградського району було вилито 5 відер закваски, конфісковано труби, 2 діжки і залізний бак, 4 пляшки самогону. Після касаційного розгляду скарги звинуваченій було присуджено 3 роки умовно, а Касимовій, що також була присутня і сприяла варінню «зілля», — тиждень примусових робіт. При цьому було враховано чистосердечне зізнання, що обидві жінки — бідні вдови і виховують малолітніх дітей.

З метою посилення антиалкогольних заходів приймаються нові рішення. У 1923 році нарсуди Єлисаветградщини отримали постанову ВУЦВК «Про надавничні заходи по боротьбі з самогоном». «Для боротьби з господарськими та політичними збитками, які наносить УРСР незаконна варка спирту шляхом самогону, ВУЦВК, приймаючи до уваги, що боротьба з самогоном в загальному порядку не приводить до потрібних результатів, постановляє:

1... справи по приготуванню, зберіганню самогону, сурогатів спиртних напоїв з метою збуту, а рівно і самий збут цих речовин та торгівля ними розглядаються народним суддею поза чергою».

На рік була позбавлена волі жителька Єлисаветградки С. Кильова, яка була затримана на базарі з 2-ма пляшками оковитої (третю представив невдалий покупець). Взвзявши одразу ж підписку про невиїзд, представники правоохоронних органів знайшли під час обшуку вдома ще й відповідний апарат, що звичайно вплинуло на присуд. Такий же вирок було винесено і бобринчанці Рябокінці за вивелені півпляшки самогону та апарат, який планувалося використати при підготовці до власного весілля. Внаслідок касаційного розгляду термін було зменшено до 3-х місяців.

Основні продукти (хліб, картопля, буряк, ячмінь), з яких у ті роки вироблялись алкогольні напої, знаходились головним чином у селах. В той же час у зв'язку з потребою селян у промислових товарах, самогон став вигідним товаром, оскільки за нього можна було придбати значно більше, ніж за таку ж кількість продукту, з якого його зроблено. Мати 5 малолітніх дітей, біднячка з Єлисаветградки Петрова Євдокія заквасила пуд муки, а механізм для перегонки, за її словами, знайшла у наваї. Суд, зв'язавши всі обставини, вирішив «піддати примусовим роботам некваліфікованої фізичної праці строком на 6 місяців. Але беручи до уваги обвинуваченої пролетарське походження та чистосердечне зізнання перед судом, суд переходить до нижчої міри покарання — зменшити до 2 місяців». Необхідно купити дітям одягу мотивував знайдення у нього апарату та пляшку самогону житель С. Михайлівки А. Швець. У жительки С. Хвоцеватки з Петрівського району Гій було знайдено 3 пляшки оковитої, які планувались для продажу з метою купівлі посівного зерна. І це також було враховано: «піддати позбавленню волі строком на 1 рік... та, маючи на увазі, що Гій являється одна з найбільш бідних громадян без всякої допомоги і здійснила злочин вперше, всьому суду зізналась, дала завірення більше не робити злочинів, трудитися чесно, здійснила злочин під впливом голоду і нужди, її класове пролетарське походження, суд... вирок... вважає умовним, якщо обвинувачувана на протязі трьох років не здійснить аналогічного злочину».

На 2 тижні примусових робіт засудив нарсуд 22 дільниці Єлисаветградського району жительку Михайлівки Ганну Дмитренко лише за знайдення у неї куб, який міг в принципі служити для вигонки оковитої. Таким чином, аналіз діяльності лише кількох єлисаветградських судів в першій половині 20-х років, кількість розглянутих карних справ по ст. 140 і 140¹ (самогоніваріння) свідчить про досить активні юридичні заходи проти виготовлення алкогольних сурогатів та пияцтва.

За деякими даними, на початку 20-х років у нашій країні знизилась в порівнянні з періодом до 1914 року вживання алкоголю на душу населення, зменшилась кількість психічних хворих та смертельних випадків на ґрунті алкоголізму.

ного напою в промислових умовах знадобилось би у 6 разів менше). Лише в 1924 році збитки, нанесені народному господарству від витрат зерна, палива і т. д. на самогоніваріння, склали 235 млн. крб.

Значне вживання самогону, що мало тенденцію до збільшення, великі збитки, які наносились народному господарству самогоніварінням, значна кількість токсичних сивушних масел у самогоні, його певна доступність, економічний аналіз становища привели до рішення про виробництво горілки промисловим способом та введення державної винної монополії (літо 1925 року).

Як повідомляв дописувач Зінов'євської окружної газети «Червоний шлях» від 1 липня 1927 року «По Медовській сільраді Устинівського району, по населених пунктах багачко гонять самогон. А голова сільради про це знає та мовчить. Може хто другий за його скаже».

Так що роботи народним судам по боротьбі з самогоніварінням та пияцтвом ще вистачало. Так у кінці 1925 року на 2 тижні примусових праць було засуджено Диченко з с. Михайлівки за знайдення у неї куб. А от Г. Булат з Єлисаветградки було виправдано за відсутністю доказів. А почалося слідство із затримки п'яного на місцевому базарі, який показав, що випили пляшку самогону утрощ в квартирі Горпини. Та «напарники» підпилюючи цю версію не підтвердили, повідомивши, що споживали оковиту в іншому місці.

Із введенням державної монополії на горілку виробництво, дозволом їх продажу, реалізацією курсу на витіснення шкідливого самогону, в Радянській державі розуміли, що і горілка шкідлива і небезпечно, реально врахувавши накопичений досвід, продовжувати боротьбу з пияцтвом. Закінчити продаж горілки в кінцевому підсумку можливо було лише після підготовки до цього мас. Простою ж формальною заборонаю продажу та виробництва спиртних напоїв важко було покінчити з пияцтвом.

В найближчі роки були прийняті постанови про заборону продажу спиртних напоїв малолітнім та нетверезим особам, а також в буфетах, культурно-просвітних установах, поблизу учбових та дитячих закладів, покарання за таємне винокуріння та появу в нетверезому вигляді в публічних місцях.

Вимушена торгівля горілкою поєднувалась з посиленням активної широкої антиалкогольної пропаганди. На цю тематику готувались плакати, бесіди, лекції, спектаклі, фільми, агітаційні «суди» над алкоголем. У травні 1927 року було прийнято постанову про створення місцевих спеціальних комісій з питань алкоголізму. У 1928 році було створено «Всесоюзне товариство по боротьбі з алкоголізмом», членами якого були, зокрема, Будьоний, Подвойський, Ярославський, Бедний.

«Особливо важливо в даний час, щоб переконання у величезній шкідливості алкоголю глибоко проникли в маси народні, — писав академік Бехтерев у 1927 році у статті «Соціальна спадщина старого побуту». Кожен, хто бере участь в антиалкогольній пропаганді, робить справу величезної ваги не лише для своїх сучасників, але й для майбутніх поколінь населення рідної країни...».

Досвід боротьби із самогоніварінням у 20-их роках показує надзвичайну складність цього процесу, оскільки в перші роки Радянської влади важко було викоренити одразу всі родимі плями старого побуту. Частина населення жила у крайній бідних умовах, важка фізична праця... Напевно, у підпільних самогонщиків 80-х посиленням на вказані умови не може бути (хоча, напевне, чимось же вони виправдовують перед адміністративними органами своє «ремесло», що проросло до нас із старих часів).

Та, зробивши екскурс у наш час, і, потрапивши на пленум Центральної ради Всесоюзного добровільного товариства боротьби за тверезість у 1987 році, ми переконались, що самогоніваріння являється серйозною перепорою для викоренення пияцтва і сьогодні. Зусилля, що приймаються з цією метою, отримують підтримку та схвалення трудящих, сприяють оздоровленню в суспільстві моральної атмосфери, зміцненню трудової дисципліни та правопорядку. Поряд з цим і в наш час на виготовлення самогону переводяться сотні тисяч тонн цукру, буряка, зерна. Незважаючи на помітне збільшення реалізації цукру, на прилавках він буває не завжди в достатній кількості. На ліквідаційних заводах мають місце факти крадіжок дріжджів, що призводить до погіршення якості продукції, що випадає. Крім алкогольного яду, самогон можливо ще більше, ніж раніше містить у великій концентрації небезпечні сивушні масла і спирти, фурфурол, окисли металів апаратів, а нерідко і добавки за власними рецептами підпільних шинкарів — різноманітні токсичні речовини. Почастішали випадки тяжких групових отруєнь цим сурогатом.

«Зростає доступність до алкогольних напоїв, виготовлених в домашніх умовах, для дітей, підлітків, молоді... було сказано у прийнятому на пленумі Зверненні до членів товариства, всіх трудящих. — А саме для цієї категорії самогон особливо небезпечний. Тут вони отримують перші уроки аморальності, лицемірства, нехтування законами і морально-естетичними нормами.

...Ми, учасники пленуму Центральної ради, звертаємось до 14-міліонної армії членів Всесоюзного товариства боротьби за тверезість, до всіх трудящих з гарячим закликком повести рішучий та безкомпромісний бій з виробництвом та споживанням самогону.

Нехай ваша активна громадянська позиція стане нездоланною перешкодою на шляху самогонщиків, п'яниць, їх явних і таємних прихильників».

С. ШЕВЧЕНКО,
директор Держархіву області.

О ПАЛЯХ «Зірки» в кінці липня — на початку серпня, коли в чотирьох матчах поспіль здобуто три перемоги, був, мабуть, основною спортивною подією на Кіровоградщині в ці дні.

Втім, зачекайте! Чи ж є потреба заносити що подію в розряд неординарних? Хіба не бувало так: «Зірка» зіграє один-два матчі на піднесенні, а журналісти тут як тут — «знайшли свою гру», «визначено оптимальний склад», «розкрився потенціал» і т. ін... Було, було. І навіть кінця сезону. Згадаймо мажорні переспіви журналістів після перемоги «Зірки» над «Ворсклою», а невдовзі — над «Нафтовиком». «Все, нарешті гра пішла» — цей вислів одного з болільників на той час видавався не таким уже й утопічним. Більше того, ніхто й не подумав би заперечувати!

З того часу минуло три місяці. «Зірка» поволі скотилася на дно турнірної таблиці і вела відчайдушну боротьбу аби не опинитися на останньому її рядку. Команду з різних причин зазнали гравці, на яких перед стартом чемпіонату робили ставку: Ралюченко, Улицький, Шелест та інші. Не витримала потужних атак суперників найсильніша ланка команди — захист: з'явилися програші з розгромними рахунками. У ці важкі для команди часи на сторінках «МК» з'являється самокритичний виступ головного тренера команди Іштвана Шандора. Одна з основних думок тренера — «Краще працювати не вмюю!», ясна річ, оптимізму не вселила. І після цього — безбарвна поразка 0:3 вдома від «Буковини»...

І раптом три перемоги в чотирьох матчах! Та ще й ЯКИХ і над КИМ! На виїзді — над торпедівцями Запоріжжя, вдома — над одеситами і миколаївцями. Особливо вразили дві останні — 3:2 і 3:0. «Оце був футбол!» — цитую схвальні вигук уболівальників після цих ігор.

Про перебіг подій у цих матчах, мабуть, зайве говорити: про це писали газети, повідомляли по радіо. Хочу звернути увагу на окремі яскраві штрихи, що проглядалися у грі «Зірки». На фоні організованих командних дій вирізнялися високою виконавською майстерністю Сергій Лактіонов та Ярослав Бобиліяк. Невисокого зросту, тендітні, вони як метелики порхали по полю, несподівано вигулькуючи то тут, то там і залишаючи позаду себе ставних і високорослих захисників одеситів та миколаївців. Практично всі гострі моменти біля їхніх воріт виникали за безпосередньої участі саме цих двох футболістів. Втім, звичайно, зовсім не хочеться применшити внесок інших гравців команди: вони в цих двох матчах до всього додали ще боювості. Та й фізичні кондиції багатьох гравців, які ще недавно піддавалися серйозній критиці, викликали приємне здивування.

Не поспішаю на традиційне в таких випадках інтерв'ю з тренерами. Швидше всього вони, будучи фанатично відданими своїм футбольним концепціям, по-своєму розуміючи і трактуючи футбол в різних його аспектах, й самі не чекали швидкого успіху команди. Інакше як розуміти розпачливо-розгублений тон виступу в газеті Іштвана Шандора ще місяць тому? Так чи інакше, але тренери ВРІЛІ. Без цього неможлива щаслива тренерська доля, ну й до того ж є на чому ґрунтуватися вірі: минулі успіхи Шандора-тренера загальповідомі.

Одним з характерних етапів відпрацювання стратегічних і тактичних схем, як на мене, був міжнародний товариський матч «Зірки» з «Добруджою» з болгарського міста Толбухіна, побратима Кіровограда. Згадаймо, якими несхожими були обидва тайми. Перші 40 хвилин — відчуття переваги «Зірки», потім атака — 3:0! Щоправда, болгарські футболісти протягом трьох хвилин скоротили розрив до мінімуму.

По перерві тактичний малюнок «Зірки» коротко можна охарактеризувати так: оборона із застосуванням швидких контратак. Не все, далеко не все вийшло, особливо після довгих передач, коли атакуючим півзахисникам і нападаючим «Зірки» часто-густо не вдавалося приборкати м'яч. Запам'ятались хіба що 2—3 вилазки до воріт «Добруджі» з участю Самофалова, Бобиліяка, Лактіонова, що могли завершитись взяттям воріт суперника. Перекопаний, що такий, відпрацьований варіант ведення гри у матчі з толбухінянами набув осмисленості у наступних матчах. Одна з контратак принесла успіх в матчі з одеситами, дві — з миколаївцями...

Ці нотатки писались по гарячих слідах двох чудових для «Зірки» матчів. Сьогодні болільник знає результати ігор «Зірки» в Кривому Розі та Павлограді і зможе зробити — хай і не далекосяжні — та усе ж висновки. Отже, що це: іскрометний спалах на загальном темному фоні? Невиразна гра одеситів і миколаївців? Початок коріншого перелому як у грі, так і в результатах?

З іншого боку, як би там не було, а хочеться завершити сьогоднішню розмову словами одного з болільників: «Грати наші вмюють, коли хочуть». І цьому важко заперечити.

Анатолій БЕЗТАКА.

КОЛИ ВЕРСТАВСЯ НОМЕР: «Кривбас» — «Зірка» — 2:0; «Шахтар» — «Зірка» — 2:1.

НА НЕБОСХИЛІ НОВА «ЗІРКА»?

— Б'юсь об заклад: на небосхилі кіровоградського футболу з'явилася нова «зірка!» — вигукнула після матчу з одеським СКА один із завсідників центрального сектору.

— Хто ж це, якщо не секрет? — весело відгукнувся його сусід.

— Лактіонов, «дев'ятка» наша!

Тоді подумалось: до чого ж незлопам'ятні вони люди, справжні болільники!

— Лактіонов, «дев'ятка» наша! Тоді подумалось: до чого ж незлопам'ятні вони люди, справжні болільники! Бах, раз вдало зіграли земляки, перемогли (у відмінному, щоправда, стилі) команду, яка вхо-

ші дії на полі стали осмисленішими, тепер кожен знає свій маневр. Місяць — півтора тому хіба що захист команди не викликав нарікань, а от група атаки діяла сумбурно, сподіваючись на помилку суперника. Справжньої імпровізації теж не було. Ясна річ, про хороші результати за такої гри годі було й мріяти.

— Наскільки я зрозумів тебе, Сергію, тепер болільники дочекались кращих часів!

— Не буду категоричним, але команда повіри-

Київський спортінтернат. Конкурсний відбір пройшов успішно. Потім під час виступів на першість республіки за збірну Херсонщини отримав запрошення до «Зірки»...

— І не шкодуєш, що прийняв його!

— Ні. Після служби в армії і виступів за кiev-

— Тепер про заробітки футболістів. Кажуть, що вони просто казкові...

— Перебільшення. 220 карбованців плюс преміальні. Але премію треба заробити хорошою грою, перемогами. Нараховувати її чи ні — вирішує тренерська рада, до якої, до речі, крім наставників вхо-

КРАЩИЙ ГРАВЕЦЬ МІСЯЦЯ

ський СКА мав кілька пропозицій від команд майстрів. Але твердо вирішив: повернувся до Кіровограда. Тут мої друзі, тут на мене надіються, мені вірять.

— Кілька запитань, які найчастіше зустрічаються в листах читачів нашого тижневика. Як оцінюєш виступ збірної СРСР на чемпіонаті континенту!

— Команда Лобановського грала відмінно. На мою думку, мала всі мож-

дять найавторитетніші футболісти — Паламарчук, капітан команди Валерій Самофалов.

— І останнє: чи важко грати і одночасно навчатися у вузі!

— Наскільки я зрозумів, це теж з розряду навколофутбольних розмов: вони, мовляв, не вчать, заліки ставлять за голи й очки... Так? Не згоден з цими твердженнями. Вчитися доводиться по-справжньому, з підручниками

Візитна картка

Сергія ЛАКТІОНОВА

Нападаючий. Народився 1967 року у селі Нововолодимирівка Голопристанського району Херсонської області. Два роки — з 1982 по 1984 — навчався у Київському спортінтернаті. У «Зірці» з 1984 року. Під час служби в Збройних Силах СРСР виступав за команду київського СКА. За колективи майстрів другої ліги зіграв 80 матчів.

Студент факультету фізвиховання Кіровоградського державного педагогічного інституту імені О. С. Пушкіна.

дять до групи лідерів, і, будь ласка, — вболівальники пробачають невдачі, вірять у несподіваний злет (хай трохи запізнаний), займаючись подих відшукують на смарагдовому чотирьохкутнику поля своїх кумирів.

Так було і так буде: болільник має не лише «свою» команду, а й улюбленого гравця, за яким стежить, яким пишається, в якого безжамно вірить. Недаремно ж ходили цілі покоління щирих прихильників футболу на Симоняна і Федотова, Блохіна, ходять і нині — помилуватися філігранною майстерністю Захарова, Беланова, Литовченка і Безсонова...

У Сергія Лактіонова теж є свої болільники. Переконався в цьому під час матчу «Зірки» з миколаївським «Суднобудівником». Того вечора форвард був, що називається, «в ударі». Один м'яч у відмінному стилі провів сам, ще один Сергій Алексєєв забив з його козелірної передачі.

Вдалий маневр, слаломний прохід чи несподівана передача у виконанні Лактіонова — і оплески на трибунах. Глядачі підтримували нападаючого «Зірки», який, нарешті, «спіймав» свою гру.

Після матчу й відбулася наша розмова:

— Спасибі болільникам за підтримку, — подякував Сергій. — Її нам так бракувало під час зяжатої серії невдач на початку літа.

— Вважаєш, що «Зірка» нарешті знайшла свою гру!

— Схоже на те. Стабілізувався склад команди, нині заміни гравців якої трапляються, то лише вимушені. Та головне — на-

ла у свої сили. У нас хороший, дружний колектив, справжній сплав досвіду й молодості. Після відрахування кількох «зірок» (знаєш, кого я маю на увазі), припинилися всілякі «тертя», невдоволення. Футболісти довіряють тренерам, а наставники — нам.

— До речі, не проста, на мій погляд, ситуація: в команді є гравці, яким давно за тридцять, є й двадцятирічні... Чи знаходите спільну мову!

— Звичайно! Валерій Самофалов і Михайло Паламарчук — люди приватні, доброзичливі. Вони допомагають нам і словом, і ділом. Скажімо, Костя Соєнко прогресує від матчу до матчу, на мою думку, тільки завдяки своїм колегам по амплу. У ветеранів ми вчимося професіоналізму в найкращому розумінні цього слова. Це не перебільшення.

— А тепер запитання, Сергію, котре цікавить насамперед юних прихильників спорту: як стають футболістами!

— Певно, шляхи бувають різні. Особисто я скільки себе пам'ятаю — завжди мав футбол. Не розлучався з м'ячем. Грала вулиця проти вулиці, село — проти села. Коли закінчив вісім класів, старший брат і вчитель фізкультури повезли мене в

ливісті стати чемпіоном. У фіналі трохи не пощастило. Забив Литовченко, не промахавсь Беланов і...

— Твій улюблений гравець і команда у великому футболі!

— Захаров. Він уміє все. Вболіваю за київське «Динамо» і «Дніпро».

— Певно, не відмовився б спробувати свої сили в цих колективах!

— Поганий той солдат, котрий не мріє стати генералом...

не розлучаюся і під час виїздів, і вдома. Поблажки можуть бути тільки в одному: здати екзамен чи залік раніше або пізніше, з іншою групою. Спасибі тим викладачам, що з розумінням ставляться до нашого життя «на колесах».

Після цих слів Сергій Лактіонов ще раз подякував болільникам за підтримку і написав їм своє побажання:

Бажаю болільникам «Зірки» не розпаровуватися в улюбленій команді

Сергій

ПІСЛЯМОВА ГОЛОВНОГО ТРЕНЕРА «ЗІРКИ» І. Д. ШАНДОРА:

— Сергій Лактіонов! Гравець з хорошим майбутнім. Якщо, звичайно, працюватиме над вдосконаленням своєї майстерності. Ми, щоправда, чекали від нього більшого на початку сезону.

Виділяється хорошим дриблінгом, витривалістю, контактний у житті і на полі. Є й недоліки: слабо грає головою, «одноногий», як ми кажемо [володіє тільки ударом правою], недостатньо активний у штрафному майданчику...

Отже, лауреату боліницьких симпатій є над чим працювати. Розмову записав Микола ЧЕРНЕНКО.

ВІДКРИВАЄМО НАШІ ФЕСТИВАЛІ

«ДНІПРО РОЗДІЛЯЄ НАС, «ДНІПРО» НАС ОБ'ЄДНАЄ»

Перший. Міжобласний. Фестиваль будівельних загонів «Дніпро». Студентський фестиваль будзагонів Кіровоградської та Дніпропетровської областей.

Щоб уникнути всіх «чому?», «коли?», «як?», «нащо?» і т. д. даємо коротку довідку: 13—14 серпня у плавнях біля Світловодська відкрився перший міжобласний фестиваль будівельних загонів. Учасники хотіли здружитися, позмагатися, поговорити, поспівати біля вогнища.

Після досить стислих урочистостей фестиваль розпочався з малих олімпійських ігор. Організатори, мабуть, не дарма спершу в програмі, запланували «олімпійські» ігри: хто б не виграв, а переможе дружба. Передбачаю посмішки: ох, ці банальні й звичні фрази. Так і мені подумалося, коли після всіх змагань почула ці слова від комісара Кіровоградського обласного будівельного загону Г. Топора. Але потім переконалася, що він мав рацію: дівчата і хлопці всіх команд (а в кожній були біллі і з Кіровограда, і з Дніпропетровська) так здружилися, що були незрозумілими, і від-

почивали разом, командою і юшку сьорбали...

Але це було потім. Спочатку — напружені малі олімпійські ігри, які можуть поступитися іграм в Сеулі хіба що масштабістю і кількістю учасників, але тільки не спортивним азартом і болілими підтримкою.

Виграти в десятиборстві було не так вже й легко. І випробування на учасників чекали досить таки несподівані. Наприклад, треба було надуть п'ять повітряних кульок так, щоб дві з них лопнули, тепісну кульку треба було пропести (бігом!) на ракетці так, щоб вона не впала... Особливі випробування чекали на учасників автораллі: на самоскидах (звичайно, дитячих) перевезти за три рази купу піску з фінішної лінії на старту за всіма правилами дорожнього руху.

— А-я-яй, — коментував ці змагання Г. Топор, — яке ставлення до техніки! Абсолютно ж нова техніка!

Нелегко було і в естафеті любителів солодкого — перенести десять цукерок (кожен учасник мав право взяти лише одну) і не з'їсти. Це можна було зробити

тільки після естафети і тільки всією командою.

Найбільше болілими прихворами розгорілися, коли команди перетягували канат. В один момент (коли команди № 2 та № 3 боролися за перше місце в цьому виді спорту) здавалося він ось-ось трісне...

Перемогла, звичайно, дружба.

Наступний конкурс мав визначити красеня-мужчину. Повірили у свої сили тільки чотири учасники, і все ж боротьба за почесне звання була інтригуючою. Хлопці повинні були не тільки мати міцні м'язи, щоб підняти 16-кілограмову гирю, а й чаруюче посміхнутися, затанцювати, проспівати і елегантно запросити на танець дівчину.

Переможцем став командир будівельного загону «Механік-88» Дніпропетровського інженерно-будівельного інституту Микола Миніков, а істинним джентльменом, а Істинним джентльменом, Ільгар Ахмедов, студент Кіровоградського інституту сільськогосподарського машинобудування. Він нагороджений спеціальним призом.

— Ільгар, декілька слів для преси... Ти став правдивим джентльменом — це така рідкість для нашого часу. Що найголовніше для тебе?

— Для кожного справжнього чоловіка найголовнішим має бути внутрішня краса, а також і фізична сила, тобто краса тіла, фігура. Ще одне! Правдивий джентльмен повинен бути главою сім'ї. А не жінка, як у вас поширено...

Що ж, шпильки на свою адресу хлопці, звичайно, приймуть і зроблять певні висновки. Сподіваємося, що на наступних фестивалях правдивого джентльмена важче буде вибрати серед багатьох претендентів...

До свого конкурсу «Фестивальна краса» дівчата готувалися набагато ретельніше. І все ж... він не вдавлявся. Чому? Дівчата забули,

що це не конкурс на «Міс...», і підійти до нього треба було по-студентськи несподівано, цікаво і непередбачено. І коли до гурту приєдналась ще одна претендентка на красуню (переможчиня хлопця) з косметикою Клеопатри, то цей жарт став мимоволі... дружнім шаржем. Піснями біля вогнища, танцювальним марафоном, де активно взяли участь практично всі студенти (марафоном під дощем — він не зміг стати перешкодою, щоб повеселитися і відпочити), і закінчився перший день студентського фестивалю.

Хоч і співав гість фестивалю дипломант всесоюзного, лауреат республіканських конкурсів композитор Володимир Яричев у пісні «Про що говорять студенти», що «10 процентів — наука і практика, а 90 — звичайно, любов», все одно ті невеликі 10 процентів помістили в собі досить-таки складні і «вічні» будзагонівські проблеми. І дніпропетровцям, і кіровоградцям говорити було про що. Ті вічні проблеми «з бородою»...

Сергій КАСЯНОВ, Дніпропетровський інженерно-будівельний інститут:

— Коли ми укладаємо договори, господарства обіцяють золоті гори, аби ми

дті у батьків на шиї, коли руки й ноги цілі.

Вікторія КОРОБЕНКО, командир загону безкорисливої праці «Корчагінець» Кіровоградського педінституту:

— Наш загін особливий — усі гроші до копійки ми перераховуємо дитячим будинкам. Минулого року купили (не тільки наш загін, а ще три безкорисливі) ав-

пускати загін, коли погані умови. Це його право. У нас щодо цього дуже суворо. Взагалі, у будзагонівському русі зміни на краще багато: раніше у будзагонів заганяли, тепер їхали тільки за бажанням — так і працювати стало краще, чесне слово. Та й не повинен студент си-

Жданова Світловодського району. Поки були овочі — ми мали роботу. А потім... Нашим «виконробом» був сторож П. П. Шевченко — він давав нам завдання: то туг, то там. Але останні тижні ми сиділи взагалі без роботи. Що ж ми дітям дамо? Говорили з головою,

надіємося, що В. В. Артемко нас нарешті зрозуміє.

Проблеми... Побутові, робочі, господарські. Такі подібні, ніби більшість будзагонів працює в одному господарстві. Можливо, ще тому такі фестивалі потрібні, щоб виробити тактику боротьби... Одна голова добре, а понад сто — ще краще. Недарма девіз фестивалю: «Дніпро розділяє нас, «Дніпро» нас об'єднає». Об'єднає у всьому — у спорті, роботі, і, звичайно, у пісні.

Конкурс будзагонівської пісні, може, не став «живим» фестивалю, як передбачалося, але додав йому неповторного студентського духу, легкого суму для тих, хто поїхав у будівельний загін останній раз. Адже, «щастлив, кому знакомо шемещеє чувство дороги», бо «уезжають с песнями ребята, уезжають стронть горда». А будзагонів «Еліон» склав і присвятив фестивалю нову пісню.

Що ж, нехай справдяться слова В. Бабченка, командира Дніпропетровського обласного будівельного загону, що це повинно ввійти в традицію. Усі, хто відзначав свято в ті дні, я думаю, та кож не будуть проти.

Т. ТАРАСЕНКО,
Фото В. СТРИГУНА
І В. СУЛЕЯМЕНОВА.

Гострослови, на старт!
Фотопропозиція В. ГРИБА.

Гаманець на дорозі

Планова відпустка Олександра Кондратиюка, водія ПМК-2 обласної будувальничої бригади, почалася з понеділка. Збирався з сім'єю на море. У резерві вихідні, в які можна навідатися до родичів в Устинівку. Сіли Сашко з Мариною в автомобіль і зупинилися у Долинській. Зайшли до універсаму, щоб племінниці платтячко придбати. Облюбували одне, Сашко до кишені за грішми... та й став як укопаний — гаманця на місці не виявилось!

Розгубився Сашко, пікуди подітися, зізнався Марині. Де загубив, не пам'ятає. Можливо, дома забув, як переодягався. Тут уже не до гостювання. Залишалося повертатися до Кіровограда, бо у гаманці лежало 450 карбованців відпускних, техпаспорт на машину, посвідчення водія і талони на бензин. У квартирі перевернули все догори дном. Без-

результатно! Залишилося чекати понеділка, можливо, щось на роботі з'ясується...

І справді, зателефонували з Новоавлівського гранкар'єру, цікавилися Кондратиюком. Сашко пригадав, як зупинився «Волгу» на в'їзді з кар'єру. Перевіряв запалення. Нахилився за ключем, і гаманець, мабуть, вислизнув із кишені брюк. Знайшов його водій із виробничого об'єднання «Кіровоградрагронерудиром» Федір Володимирович Лещемовський. Із документів, які були в гаманці, він дізнався, хто його господар. І повернув втрачене за адресою.

Отже, плани подружжя Кондратиюків не порушилися. Перш ніж вирушити в приємну мандрівку, Олександр попросив мене розповісти його історію, щиро подякувати Ф. В. Лещемовському, який повернув йому не тільки добрий настрій, а й віру у чесних і порядних людей.

Д. ТАНСЬКИЙ.

ПРИГОДА

сцена екран арена

Українська пісня... Тиха, за журлива мелодія і жартівлива, весела, запальна. Скільки пісень склав наш народ! Про кохання і смуток, про велику історію своєї вітчизни, про ласку матері і красу добра. Бен-тежати, наснажують такі пісні з репертуару тріо Марення. Сьогодні, 20 серпня, кіровоградці можуть завітати на концерт популярних артистів, який відбудеться в приміщенні обласної філармонії, о 18 год. 30 хв., 20 год. 30 хвилин.

22, 23, 24 серпня у філармонії — велика шоу-вистава за участю артистів ленинградської естради. Початок о 19 год. 30 хв.

Увага, любители футболу! 22 серпня кіровоградська «Зірка» зустрічається на своєму полі з севастьяпольською «Чайкою». 25 серпня відбудеться зустріч між «Зіркою» і футбольною командою «Океан» з Керчі.

ПРОГНОЗ ПОГОДИ

За даними Українського Гідрометцентра на 20—21 серпня — мінлива хмарність, без опадів. Вітер змінний напрямків, 0—5 м/с. Температура повітря вночі 10—15, вдень 24—29 градусів.

Редактор Ю. СЕРДЮЧЕНКО.

«Молодой коммунар» — орган Кировоградского областного комитета ЛКСМ Украины. На українському язичку.

НАША АДРЕСА:
316050, МПС.

м. Кіровоград, вул. Луначарського, 36.

Телефони: редактора — 2-54-26; заступника редактора — 2-29-92; відповідального секретаря — 2-27-65; відділів: комуністичного виховання — 4-66-79, 4-64-21; комсомольського життя та економіки — 2-04-84; учнівської молоді і соціальних проблем — 2-59-82; фотолабораторії — 4-94-94; оголошень — 4-28-96; коректорської — 3-61-83. Газета виходить щосуботи.

Друкарня імені Г. М. Дмитрова видавництва «Кіровоградська правда» Кіровоградського обкому Компартії України, м. Кіровоград, вул. Гліни, 2.

БН 06220. Індекс 61103; Зам. № 364. Тираж 52239

Над номером працювали: художник — О. Босий, складач машинного набору — М. Мужиковський, складач друку — Н. Старостіна, Л. Урсаленко, коректор — Л. Сердюченко, цинкограф — О. Щербина, друкарі — В. Виноградов, В. Цонсв, відповідальний черговий — М. Медвідь.

ЖІНОЧИЙ САЛОН «МОДНИЦІ З ПЕРЕДМІСТЯ»

«ТРАВА» ПО ФІГУРІ

Міні чи міді? Настали в жіночій моді часи, коли над цим питанням нічого й думати. І те, і інше, і максі, і брюки — що кому до вподоби, аби лише не в спортивному стилі — він відступив. Гостроактуальна риса нинішнього сезону — декольтовані плаття і сарафани, навіть без бретельок. Тим, кому бюст не дозволяє, можуть не сумувати: однаково модний і глибокий виріз на спині. І взагалі, ніні основні деталі одягу переміщуються назад: оборки, банти, гудзики. Сучасним буде силует сукні, де акцентується не талія, а лінія стегон.

Жінки охоче носять одяг зі шліцями, що особливо зручно влітку — не так жарко. Але зауважить: глибокий виріз на юбці можна носити лише тим, у кого довгі й стрункі ноги. Доцільно пошити подвійне плаття: нижнє, зі щільної тканини, — міні, друге — прозоре, зчеплене лише на талії — міді.

Тканини: для повсякденного одягу це тонка бавовна — ситець, батист, маркізет, мар-

лівка, «варьонка», для вечірнього найсучаснішого матеріалу — махрові синтетичні тканини «борода» і «трава». Але знову застереження: з повною фігурою краще про них забути. Зате дуже худим «трав'яне» плаття допоможе замаскувати ваді статури. Таку сукню слід шити з мінімумом деталей, оскільки матеріал виразний та самоцінний.

Наймодніша біжутерія — пластмасова. Кольє на зразок індіанських — зі збільшеною серединою, браслети, срібні ланцюжки і персні, брошки і заколки у вигляді бантиків та квітів.

Відрізняється від минулих сезонів і нарядне взуття — вирізи, бантики, інші прикраси розміщуються на туфлях збоку чи ззаду, а не спереду, як раніше. Повсякденне взуття — «мильниці», текстильні тапочки без підборів, але не шльопанці.

Сумочки — шкіряні й клейончаті, можна з візерунком через плече.

Модні кольори — бірюза, лилля-червоний, блідо-голубий, чорний, темно-синій з білим.

поради

Салат «Столичний»

Подрібніть відварену птицю (30 г), картоплю (35 г), солоні або свіжі огірки (30 г), яйця, полійте майонезом (40 г).

Салат «Україна»

Натріть на тертушці голландський сир (35 г), змішайте з подрібненим яйцем, ріпчатою або зеленою цибулею (10 г) та майонезом (10 г).

Салат «Дністер»

Білокачанну капусту нашаткуйте (50 г) і добре перетріть із оцтом (3 г) і сіллю. Прогрійте в емальованому посуді 2—3 хвилини, охолодіть і заправте цукром. Змішайте капусту з нарізаною дрібними кубиками ковбасою (15 г), зеленим горошком (10 г), цибулею (5 г), заправте майонезом і чорним перцем. Прикрасьте салат вареним яйцем, шматочками ковбаси, зеленню.

Ковбаса домашня зі смаженою цибулею

Свинину паріжте дрібними кубиками або пропустіть через м'ясорубку з великими отворами, додайте розтертий часник (2—3 г), чорний перець (2—3 горошки), сіль і перемішайте. Готовим фаршем наповніть підготовлені кишки і поставте на 5—6 годин в холодильник місце. Потім проколіть ковбасу в кількох місцях і смажте в духовці.

Ріпчасту цибулю (80 г) наріжте кільцями і смажте у гарячому фритюрі 1—1,5 хвилини. Додайте до ковбаси і смажте в духовці до утворення золотисто-коричневої шкірочки.

ГУМОР

У РЕСТОРАНИ

— Чому, — питає Гліб у Риммі, — котлетки зветься відбивними?
— Мабуть, тому, — жона в одвіт, — що відбиввають апетит.

ВІДВЕРТІСТЬ

Офіціант Спитав клієнтів сухувато: — Дасте карбованця, Чи вас обрахувати?..

Борис СЛЮСАР.
м. Світловодськ.

КРОСВОРД

ПО ГОРИЗОНТАЛІ:
5. Міцні, заокруглені на кінцях погони в царській Росії.
6. Місто в Італії.
9. Заварне тістечко з яблуком.
10. Обертання пружини навколо одного із катетів.
13. Оголошення про виступи театральних артистів.
14. Свідчення про закінчення навчального

закладу.
15. Місто на Україні.
18. Рід змії родини удавових.
19. Хімічна сполука.
22. Виконання дії, роботи за якийсь проміжок часу.
23. Місто в Афганістані.
28. Старовина холодна зброя.
29. Столиця XV Білої Олімпіади.
30. Льотчик-космонавт СРСР Делі Герой Радянського Союзу.
33. Мінеральне мастило для двигунів внутрішнього згорання.
34. Великий метеор.
35. Табір для авто-

туристів.
36. Місто в Білорусії.

ПО ВЕРТИКАЛІ:
1. Спортивна снасть для лову риби.
2. Стрімкий напад на противника.
3. Гімнастичний снаряд.
4. Острів у Чорному морі.
7. Повільний темп.
8. Жанр художньої літератури.
11. Хімічний елемент.
12. Французький філософ XVIII ст.
16. Богиня випадку, долі у грецькій міфології.
17. Футбольна команда вищої ліги.
20. Сузір'я в північній півкулі неба.
21. Спортивний приз.
24. Лікувальний заклад при військовій частині.
25. Футболіст киявського «Динамо».
26. Хімічний елемент.
27. Хоккеїст, член збірної СРСР.
31. Невелика вулиця в Англії, Франції, США.
32. Музичний лад.

Склали О. ГОЛОВАНЬ.
с. Червона Кам'янка, Олександрійський район.

ВІДПОВІДІ НА СКЛАДОВИЙ КРОСВОРД, ВМІЩЕНИЙ В «МК» ЗА 30 ЛИПНЯ Ц. Р.

ПО ГОРИЗОНТАЛІ:
3. Магніт.
5. Толочка.
7. Назва танкера.
10. Фуга.
11. Метан.
12. Рондо.
14. Моно.
15. Тара.
16. Гана.
18. Салон.

19. Соп.
20. Кава.
22. Коло.
23. Карфаген.
25. Гонимець.
27. Поле.
28. Роден.
29. Дельта.
31. Роберт.
32. Солома.
34. Трикотаж.
ПО ВЕРТИКАЛІ:
1. Тур.
2. Горло.
3. Манарон.
4. Фонтан.
5. Тога.
6. Камера.
9. Кермо.
10. Фуно.
13. Дога.
15. Талон.
17. Надія.
18. Салана.
19. Соло.
21. Вагон.
22. Колесо.
23. Нарден.
24. Гендель.
26. Каботаж.
28. «Рома».
30. Татри.
33. Лотос.
35. Комар.